

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: *«Фінансові аспекти розвитку малого бізнесу (на матеріалах ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»)»*

Виконав(ла): студент(ка)
магістратури за
спеціальністю
072Фінанси, банківська
справа, страхування та
фондовий ринок
Василенко К.В.

Керівник: доктор економічних
наук, професор
кафедри фінансів
банківської справи,
страхування та
фондового ринку
Синчак Віктор
Петрович

Рецензент: бухгалтер
ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ
АБСОЛЮТ»
Пустовіт О.В.

АНАТОЦІЯ

Василенко К. В. «Фінансові аспекти розвитку малого бізнесу (на матеріалах ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»»). Магістерську роботу присвячено комплексному дослідженню фінансових аспектів розвитку малого бізнесу в сучасних економічних умовах. У роботі розкрито сутність та специфіку механізмів формування і використання фінансових ресурсів, що є основою розвитку малих підприємств. Особливу увагу приділено ролі державної підтримки, яка розглядається як ключова передумова подолання інвестиційного дефіциту та забезпечення сталого розвитку суб'єктів малого підприємництва. Також досліджено вплив фіскального тиску на фінансову стійкість, що дозволило виявити суперечність між необхідністю наповнення бюджету та потребою бізнесу в накопиченні капіталу для саморозвитку.

Практична частина дослідження реалізована на матеріалах ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ», яке є представником малого бізнесу в будівельній галузі. Аналіз показав, що орієнтація на державні замовлення визначає особливий характер фінансового механізму підприємства, де успішність розвитку безпосередньо залежить від вчасності бюджетного фінансування та ефективності управління дебіторською заборгованістю.

У ході аналізу фінансових складових ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» було виявлено глибокий дисбаланс: при стабільному зростанні власного капіталу підприємство зіткнулося з критичним дефіцитом ліквідності та від'ємним ефектом фінансового левериджу. Доведено, що фіскальний тиск, який стрімко зріс у 2024 році, вимиває обігові кошти, а низька операційна прибутковість робить боргове фінансування економічно не вигідним. За допомогою моделювання обґрунтовано, що залучення безповоротних грантів є більш ефективною альтернативою пільговим кредитам для зміцнення фінансової незалежності компанії.

Підсумком роботи став синтез ключових проблем та розробка цілісного алгоритму фінансового оздоровлення. Запропоновано комплекс заходів, що базується на триетапній моделі. Прогнозне моделювання підтвердило, що

впровадження запропонованих інструментів дозволить підприємству подолати кризові явища та вийти на траєкторію сталого зростання до 2029 року.

Ключові слова: малий бізнес, фінансові аспекти розвитку, державна підтримка, форми інтеграції, валова маржа, операційний важіль, ефект фінансового важеля, власний капітал, рентабельність, ліквідність, ділова активність, податкове навантаження.

ANATOCY

Vasylenko K. V. "Financial aspects of small business development (based on materials from LLC "8N KY Z ABSOLUTE")". The master's thesis is devoted to a comprehensive study of the financial aspects of small business development in modern economic conditions. The work reveals the essence and specifics of the mechanisms for the formation and use of financial resources, which are the basis for the development of small businesses. Particular attention is paid to the role of state support, which is considered a key prerequisite for overcoming the investment deficit and ensuring the sustainable development of small business entities. The impact of fiscal pressure on financial stability is also studied, which made it possible to identify a contradiction between the need to fill the budget and the need for business to accumulate capital for self-development.

The practical part of the study was implemented on the materials of LLC «8N KY ZET ABSOLUTE», which is a representative of small businesses in the construction industry. The analysis showed that the orientation to state orders determines the special nature of the financial mechanism of the enterprise, where the success of development directly depends on the timeliness of budget financing and the effectiveness of receivables management.

During the analysis of the financial components of LLC «8N Q Z ABSOLUTE», a deep imbalance was revealed: with a stable growth in equity, the company faced a critical liquidity deficit and a negative effect of financial leverage. It is proven that the fiscal pressure, which grew rapidly in 2024, washes out working capital, and low operating profitability makes debt financing economically unprofitable. With the help of modeling, it is substantiated that attracting non-repayable grants is a more effective

alternative to preferential loans to strengthen the company's financial independence. The result of the work was a synthesis of key problems and the development of a holistic algorithm for financial recovery. A set of measures based on a three-stage model was proposed. Forecast modeling confirmed that the implementation of the proposed tools will allow the company to overcome crisis phenomena and enter a sustainable growth trajectory by 2029.

Keywords: small business, financial aspects of development, state support, forms of integration, gross margin, operating leverage, financial leverage effect, equity, profitability, liquidity, business activity, tax burden.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	9
1.1. Сутність та складові фінансових аспектів розвитку малого бізнесу.....	9
1.2. Методичний інструментарій аналізу й оцінки фінансових аспектів малого бізнесу.....	16
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	24
2.1. Аналіз формування та використання основних фінансових складових у розвитку малого бізнесу.....	24
2.2. Оцінка впливу основних складових у фінансових аспектах на розвиток малого бізнесу.....	40
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	53
3.1. Синтез ключових проблем у фінансових аспектах розвитку малого бізнесу.....	53
3.2. Основні напрями та заходи з поліпшення фінансових аспектів розвитку малого бізнесу та інструменти їх реалізації.....	57
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах воєнного стану та повоєнного відновлення будівельна галузь є фундаментальним напрямом державної політики щодо відбудови зруйнованої інфраструктури. Саме тому критично актуальним стає дослідження фінансових аспектів розвитку таких підприємств, оскільки їхня здатність виконувати державні замовлення безпосередньо залежить від ефективності механізмів формування та використання фінансових ресурсів.

Проте розвиток малих будівельних підприємств суттєво обмежується дефіцитом обігових коштів, високим фіскальним тиском та складністю залучення інвестицій. За таких обставин виникає необхідність наукового обґрунтування інструментарію управління капіталом та впровадження ефективних фінансових моделей, що забезпечить стабільний розвиток малого бізнесу в стратегічних секторах економіки.

Питання фінансового забезпечення та стратегічного управління розвитком малого бізнесу перебувають у центрі уваги провідних вітчизняних учених. Теоретичні основи функціонування малого підприємництва та його роль у національній економіці ґрунтовно досліджено у працях Варналія З. С. [9], та Василика О. Д. [7]. Питання фінансового менеджменту, аналізу платоспроможності та формування капіталу підприємств висвітлено в дослідженнях Бедринця М. Д. [4], Грушка В. І. [14], Рудницької О. М. [43] та Говорушко Т. А. [12]. Проблематику податкового навантаження та оптимізації оподаткування суб'єктів малого бізнесу активно розробляють Алексєєв І. В. [1], Синчак В. П. [44, 45, 46] та Мельничук Г. С. [29]. Особливості адаптації та фінансової стійкості бізнесу в умовах воєнного стану та глобальних викликів відображені у працях Жаліла Я. А. [17] та Чалюк Ю. О. [55]. Водночас, попри значну кількість напрацювань, потребують додаткового вивчення питання адаптації фінансових інструментів підтримки малого бізнесу до динамічних змін будівельного ринку України в період повоєнного відновлення.

Метою магістерської роботи є теоретичне обґрунтування й оцінка фінансових аспектів розвитку малого бізнесу та розробка напрямів із їх удосконалення на матеріалах ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ».

Для досягнення поставленої мети визначено та вирішено такі **завдання**:

- розкрити теоретичну сутність та складові фінансових аспектів розвитку малого бізнесу;
- узагальнити методичний інструментарій для аналізу й оцінки фінансових аспектів малого бізнесу;
- проаналізувати стан формування та використання основних фінансових складових у розвитку малого бізнесу;
- оцінити вплив фінансового важеля та фіскального навантаження на фінансовий потенціал і розвиток малого бізнесу;
- синтезувати ключові проблеми у фінансових аспектах розвитку малого бізнесу;
- обґрунтувати основні напрями та заходи з поліпшення фінансових аспектів розвитку малого бізнесу.

Об'єктом дослідження є фінансова діяльність суб'єктів малого бізнесу в процесі їх функціонування та розвитку.

Предметом дослідження є сукупність взаємопов'язаних фінансових аспектів, що забезпечують формування, розподіл, використання та відтворення фінансових ресурсів суб'єктів малого бізнесу.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення завдань у магістерській роботі використано комплекс методів теоретичного та емпіричного рівнів. На теоретичному рівні застосовано методи економічної теорії та системного підходу для розкриття сутності фінансових складових розвитку малого бізнесу та їх взаємозв'язку у процесі формування й використання фінансових ресурсів. Методи логічного аналізу, індукції, дедукції та узагальнення використано для систематизації наукових підходів до фінансового забезпечення малого бізнесу. На емпіричному рівні застосовано горизонтальний і вертикальний аналіз фінансової звітності та коефіцієнтний

аналіз для оцінки ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості й ділової активності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ». Математико-статистичні методи, зокрема кореляційно-регресійний аналіз і коефіцієнт детермінації, використано для обґрунтування прогностичних тенденцій розвитку товариства. Методи фінансового моделювання та графічний метод застосовано для оцінки впливу грантової підтримки та візуалізації зв'язку між фіскальним навантаженням і чистим прибутком.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати мають прикладне спрямування та орієнтовані на розв'язання актуальних фінансових проблем суб'єктів малого бізнесу будівельної галузі. Запропоновані підходи до впровадження пооб'єктного бюджетування, використання регресного факторингу та стратегічного реінвестування прибутку прийняті до практичного застосування в діяльності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» (Довідка №2601/1 від 26.01.2026 року). Окремі результати можуть бути використані іншими суб'єктами малого бізнесу для підвищення операційної діяльності та забезпечення сталого розвитку.

Апробація результатів дослідження. Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано тези у збірниках VII Міжнародної студентської наукової конференції «Концепт науки XXI: стратегії, методи та наукові інструменти» (2024 р., м. Кропивницький [5] та V International Scientific and Theoretical Conference «The driving force of science and trends in its development» (2023, Coventry, United Kingdom [6]. Дані публікації дозволили обґрунтувати роль чистого прибутку як джерела фінансового забезпечення і індикатора стійкого розвитку малого бізнесу та доцільність переходу від кредитного навантаження до альтернативних грантових інструментів фінансування.

Структура роботи. Відповідно до мети та завдань дослідження магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з п'ятдесяти шести найменувань та дев'ятнадцяти додатків. Загальний обсяг роботи становить сімдесят шість сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

1.1. Сутність та складові фінансових аспектів розвитку малого бізнесу

Розвиток малого бізнесу є ключовим елементом забезпечення економічної стійкості, інноваційного зростання та формування конкурентного середовища в Україні. Малий бізнес відіграє велику та ключову роль в економіці, створюючи значну кількість робочих місць, забезпечуючи насичення ринку товарами та послугами, сприяючи розвитку конкурентного середовища та формуючи значну частку ВВП країни. Однак, реалізація цього потенціалу безпосередньо залежить від стану його фінансової інфраструктури. Актуальність дослідження сьогодні полягає саме у критичній оцінці фінансових складових розвитку малого бізнесу, зокрема: ефективності управління оборотними коштами, стійкості фінансових потоків та ефективності механізмів державної фінансової підтримки.

Незважаючи на значну роль малого бізнесу, у науковій літературі не існує єдиного, універсального трактування фінансових складових його розвитку.

Фінансові складові розвитку малого бізнесу, ми розуміємо як сукупність фінансових ресурсів, механізмів управління ними та фінансових відносин, необхідних для забезпечення його сталої діяльності та зростання. В українській науковій думці не має єдиного розуміння фінансових складових малого бізнесу, так Варналій З.С. у своїх роботах розглядає розвиток малого бізнесу через призму таких складових:

- аналізу механізмів бюджетного фінансування, кредитування та податкових пільг;
- дослідження структури капіталу та його здатності до самофінансування;
- роль малих підприємств в інноваційному розвитку та проблеми залучення інвестицій [9].

Професор Гринько Т.І. у своїх працях акцентує увагу на фінансовому забезпеченні розвитку малого бізнесу, розглядаючи його як сукупність механізмів, які гарантують доступність капіталу для поточної діяльності та інноваційного зростання. Вона детально аналізує проблеми формування власних джерел фінансування, які є критично важливими для малих підприємств через обмежений доступ до банківського кредитування, а також досліджує ефективність позикових інструментів та бюджетної підтримки. Її дослідження підкреслюють, що ключовою складовою успіху є не лише обсяг залучених коштів, а й ефективний фінансовий менеджмент та оптимізація грошових потоків [33].

На наш погляд фінансові аспекти розвитку малого бізнесу являють собою комплекс взаємопов'язаних механізмів, які забезпечують його поточну діяльність, самостійність та інноваційний потенціал. Ці складові охоплюють як внутрішні ресурси, так і зовнішні джерела фінансування та підтримки (рис.1.1)

Рисунок 1.1 – Складові фінансових аспектів розвитку малого бізнесу*

* Примітка: Складено автором на основі джерел [31, 47].

Після розгляду сутності та складових фінансових аспектів розвитку малого бізнесу, пропонуємо перейти до його формальних критеріїв.

Критерії, що зображені в Додатку А є бухгалтерсько-статистичними межами, визначеними Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" [18] на основі європейських стандартів. Підприємство належить до певної категорії, якщо відповідає лімітам за двома з трьох показників протягом двох послідовних років. Хоча ці критерії є обов'язковими для фінансової звітності, вони не регламентують ключові фінансові аспекти розвитку малого бізнесу, такі як оподаткування.

Слід зазначити, що Податковий кодекс України не надає чітких критеріїв для виділення малих підприємств як окремої економічної категорії. Однак, він встановлює критично важливі фіскальні критерії груп оподаткування, що є не менш важливим для оцінки та планування фінансового розвитку малого бізнесу [37].

Критерії, виділені Податковим кодексом України, що зображені Додатку Б, безпосередньо впливають на складові фінансових аспектів розвитку малого бізнесу, визначаючи його можливості та обмеження у сфері фінансів. Зокрема, фінансові ліміти єдиного податку формують граничний рівень податкового навантаження та безпосередньо впливають на обсяг чистого прибутку, доступного для реінвестування [26].

Однак, успіх у використанні цих податкових переваг не єдиний. Незважаючи на вирішальну роль сприятливих податкових умов, фінансова стійкість і потенціал розвитку малого бізнесу значною мірою залежать механізму його господарювання.

В розумінні суті фінансового механізму дослідники опираються на дві складні категорії – «фінанси» та «механізм», який визначається як сукупність станів і процесів, або як система, пристрій, спосіб, що визначають порядок певного виду діяльності.

На макрорівні фінансовий механізм, згідно з професором О.Д. Василюком, є комплексом спеціально розроблених і законодавчо закріплених в державі форм

і методів створення й використання фінансових ресурсів для забезпечення економічного розвитку та соціальних потреб громадян. Його кінцевий результат забезпечується одночасною дією двох основних функцій: фінансового забезпечення та фінансового регулювання [7].

Хоча засади функціонування державних фінансів та фінансів підприємств різняться, ця різниця не є докорінною, а полягає лише в особливостях формування та використання капіталу для окремих суб'єктів господарювання. Тому, застосовуючи поняття на мікрорівні, фінансовий механізм може розглядатися як: засіб впливу та систему управління фінансами (Додаток В)

Для того щоб система управління фінансами була дієвою та забезпечувала стійкість і потенціал зростання, вона повинна мати чітку внутрішню структуру (Додаток Г), що охоплює три взаємопов'язані функціональні складові. Економічною основою такого механізму виступає власний капітал, обсяги якого, визначені балансовим методом, є фундаментальною передумовою для успішного започаткування та подальшого розвитку малого бізнесу [44, 45, 46].

При цьому, основним джерелом поповнення власного капіталу та динамічного розвитку виступає прибуток від господарсько-фінансової діяльності. Тому критична увага має приділятися управлінню прибутком, процес якого починається з ретельного планування. Економічне обґрунтування прибутку нерозривно пов'язане з обсягами продажів «Немає продажу – немає прибутку – немає бізнесу», які, своєю чергою, визначаються витратами та бажаною нормою прибутку.

Для ефективного планування бізнесу та визначення необхідних обсягів збуту, які забезпечать окупність, необхідно чітко розрахувати всі постійні місячні витрати: на утримання офісу (оренда, комунальні платежі), на персонал (заробітна плата, податки, навчання) та на просування (реклама). Ці розрахунки дозволяють визначити оптимальний рівень націнки, планові обсяги продажів і необхідну кількість клієнтів для виконання бізнес-плану [14].

Проте, розрахунок витрат — це лише перший крок. Успішний розвиток вимагає комплексного внутрішнього фінансового управління, яке охоплює три взаємопов'язані складові: ресурсну, процесну та аналітичну.

Ресурсна складова є фундаментом внутрішнього фінансового розвитку і фокусується на джерелах коштів, створених і контрольованих самим підприємством. Найголовнішим каталізатором розвитку є реінвестування чистого прибутку, коли значна його частина спрямовується на розширення виробництва, купівлю активів чи маркетинг замість виведення власниками, що відображається високим коефіцієнтом реінвестування. Ефективне управління власним капіталом включає використання статутного капіталу, резервів та нерозподіленого прибутку для покриття фінансових потреб. Крім того, оптимізація операційних витрат виступає непрямим джерелом фінансування, оскільки вивільняє більше коштів для інвестицій та саморозвитку.

Процесна складова охоплює інструменти та системи, які забезпечують раціональне та ефективне розпорядження наявними фінансами. Ключовим для малого бізнесу є управління грошовими потоками, щоденний контроль за рухом коштів, спрямований на забезпечення платоспроможності та уникнення касових розривів через чітке планування надходжень і платежів.

Аналітична складова надає зворотний зв'язок і дозволяє власнику об'єктивно виміряти успішність фінансових рішень та вчасно коригувати курс. Сюди входить фінансовий аналіз та діагностика, що базується на регулярному розрахунку ключових коефіцієнтів, таких як рентабельність, ліквідність, фінансова незалежність, для оцінки стійкості та прибутковості бізнесу [21].

Однак, оскільки більшість суб'єктів малого бізнесу знаходяться під постійним фіскальним тиском, їхній розвиток не може бути забезпечений лише внутрішніми ресурсами. Тому критично важливим зовнішнім фінансовим аспектом виступає державна підтримка, яка створює сприятливе середовище та компенсує недоліки ринку.

Передумовою успішного розвитку малого бізнесу є його державна підтримка – комплекс форм, методів і засобів державного впливу на діяльність

підприємств та організацій з метою створення необхідних умов їх функціонування і розвитку. Вони включають певні цілеспрямовані дії як з боку центральної влади, так і місцевих органів самоврядування (рис. 1.4).

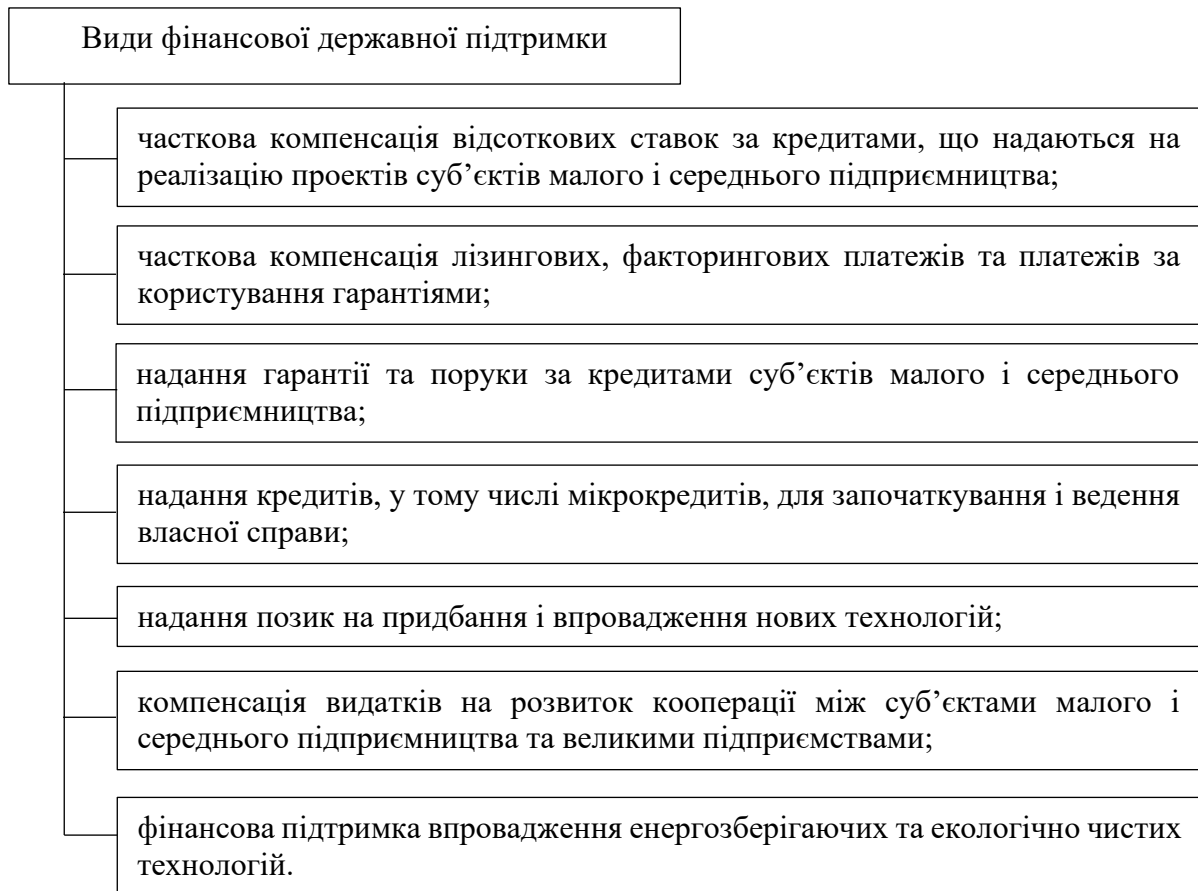

Рисунок 1.2 – Види державної фінансової підтримки малого бізнесу*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [19].

Основні умови, необхідні для нормального функціонування малого бізнесу, створюються державою і включають: забезпечення макроекономічної стабільності через стабільну кредитно-грошову систему; надання фіскальних пільг (пільгова система оподаткування); розбудову інфраструктури підтримки (банки, страхові, консультативні центри); пряму фінансову та матеріально-технічну допомогу.

В якості непрямих форм підтримки малого бізнесу виступають:

— відстрочення погашення боргів з орендної плати за використання муніципального майна, що виникли з об'єктивних причин;

- зарахування витрат підприємця на ремонт і реконструкцію майна до вартості орендної плати;
- надання першочергового права підприємствам з викупу орендованих приміщень з відстрочкою оплати [15].

Один із видів ресурсної допомоги малому бізнесу – це фінансування його діяльності через державні та місцеві замовлення, що забезпечує підприємства бюджетними коштами [11].

Передовими методами зміцнення малого бізнесу є інтеграція малих, середніх і великих підприємств, що реалізується через інтегровану фінансово-майнову підтримку. Основними різновидами таких технологій виступають франчайзинг, субконтрактація та кластеризація (рис. 1.5)

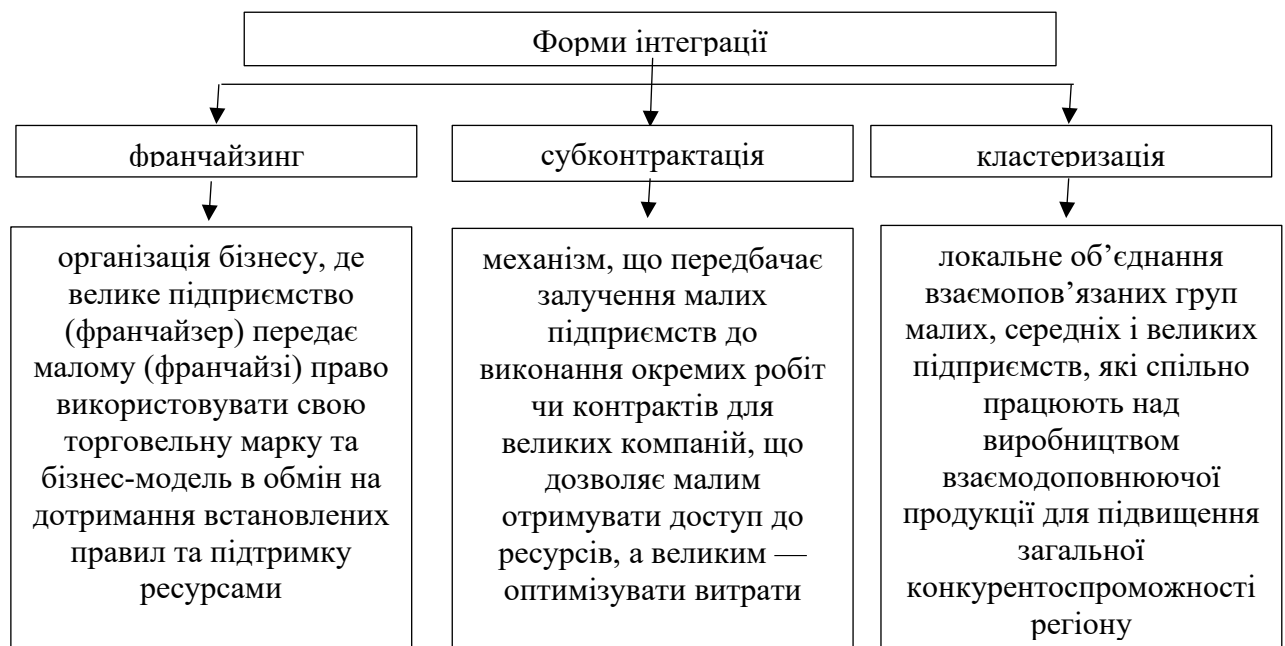

Рисунок 1.3 - Форми інтеграції малого бізнесу*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [13, 36].

Франчайзинг, субконтрактація та кластеризація є потужними інструментами, які не лише посилюють виробничий потенціал малого бізнесу, але й суттєво мінімізують його фінансові ризики та інвестиційні бар'єри.

Отже, розвиток малого бізнесу, будучи критично важливим для економіки, визначається складною системою взаємодії зовнішніх та внутрішніх фінансових чинників. Початкові фіскальні критерії Податкового кодексу встановлюють формальні межі, які безпосередньо впливають на чистий прибуток і, відповідно,

на можливості реінвестування. Водночас, внутрішній механізм господарювання вимагає ефективного управління трьома ключовими складовими: ресурсною, процесною та аналітичною.

Проте внутрішні зусилля є недостатніми без сприятливого зовнішнього середовища. Державна підтримка виступає вирішальною передумовою для фінансового розвитку малого бізнесу, оскільки вона компенсує його обмежену здатність залучати капітал. Ця підтримка реалізується через прямі та непрямі механізми, а також через розвиток інтеграційних технологій, що забезпечують доступ до ресурсів і ринків великого бізнесу.

1.2. Методичний інструментарій оцінки та аналізу фінансових аспектів малого бізнесу

В умовах обмежених ресурсів та підвищених ризиків, що притаманні малому бізнесу, досить важливим є питання оцінки та аналізу фінансових аспектів його розвитку, і для цього необхідно детально розглянути методичний інструментарій. Цей методичний інструментарій є невід'ємною частиною внутрішнього механізму господарювання, пропонуючи сукупність фінансових та аналітичних інструментів, які є практичними, оперативними та сфокусованими на ключових показниках життєздатності.

Для початку аналізу пропонуємо розглянути загальні показники фінансового стану малого бізнесу, а саме його основні складові (Додаток А)

Загальні показники фінансового стану (Додаток А) надають комплексну статичну картину ліквідності, платоспроможності та незалежності малого бізнесу. Проте для оперативного управління, прогнозування ризиків та максимізації прибутку необхідний глибший інструментарій, що дозволяє оцінити вплив обсягів виробництва та структури витрат на фінансові результати. З огляду на це, наступним кроком є застосування методів операційного та фінансового важеля, які дозволяють кількісно визначити підприємницький і фінансовий ризики.

Для прийняття стратегічних рішень щодо ціноутворення, обсягів виробництва чи надання послуг та доцільності залучення позикових коштів, малим підприємствам необхідно точно визначати вплив постійних і змінних витрат на прибуток.

При операційному аналізі виробництва малим підприємствам величину змінних і постійних витрат слід визначати якомога точніше. При цьому розраховують проміжний результат діяльності підприємства – валову маржу, що обчислюється за формулою:

$$BM = \frac{B-C}{B} \times 100\% \quad (2.1)$$

де, B – виручка від реалізації продукції чи наданих послуг;

C – собівартість виробленої продукції чи наданих послуг [28].

Метою малого підприємства є максимізація валової маржі, оскільки саме вона є межею покриття постійних витрат та формування прибутку. Основними елементами операційного аналізу, крім валової маржі, є операційний важіль, межа рентабельності та запас фінансової міцності.

Дія операційного важеля проявляється в тому, що будь-яка зміна виручки від реалізації завжди призводить до більшої або меншої зміни прибутку. Операційний важіль обчислюється за формулою:

$$OB = \frac{BM}{\Pi} \quad (2.2)$$

де, Bм – валова маржа;

П – прибуток [28].

Ефект впливу зумовлений різним ступенем впливу динаміки постійних та змінних витрат. Чим більшим є рівень постійних витрат, тим більшою є сила впливу операційного важеля, що свідчить про підвищення рівня підприємницького ризику малого підприємства.

Оскільки підприємству малого бізнесу часто доводиться використовувати в своїй діяльності позикові кошти, ефективність їх використання доцільно визначати за допомогою ефекту фінансового важеля. Він вказує на фінансовий

ризик, пов'язаний із необхідністю залучення кредитних ресурсів, і розраховується за формулою:

$$ЕФВ = (1 - Сп) \times (Рa - Св) \times \frac{Пк}{Вк} \quad (2.3)$$

де, Сп – ставка податку на прибуток;

Рa – рентабельність активів;

Св – відсоткова ставка за кредит;

Пк – позиковий капітал;

Вк – власний капітал [54].

Цей розрахунок дає змогу визначити, як може бути підвищено рентабельність власного капіталу підприємства за рахунок залучення кредитних коштів. При цьому підприємцю варто проаналізувати три складові формули

розрахунку ефекту фінансового важеля, а саме:

- складова $(1 - Св)$ називається податковим коректором, не залежить від діяльності підприємства і показує ступінь прояву ефекту фінансового важеля в залежності від умов оподаткування прибутку;

- складова $(Рa - Св)$ – диференціал – основний чинник, котрий формує ефект фінансового важеля, оскільки високе його додатне значення свідчить про доцільність залучення кредитних ресурсів підприємством, а від'ємне значення диференціалу свідчить що їх залучення є недоцільним, оскільки призведе до зниження рентабельності власного капіталу;

- складова $\frac{Пк}{Вк}$ називається плечем фінансового важеля і характеризує силу його впливу, оскільки є мультиплікатором, котрий змінює додатне чи від'ємне значення диференціала [34].

Таким чином, розрахунок ефекту фінансового важеля дає змогу підприємству малого бізнесу оцінити ефективність залучення позикового капіталу та управляти пов'язаним із цим фінансовим ризиком. Проте, фінансовий важіль — це лише інструмент. Його ефективність оцінюється за тим, як він впливає на ключові показники фінансового успіху підприємства. Тому наступним критично важливим блоком аналітичного інструментарію є саме

показники рентабельності, які безпосередньо відображають, наскільки ефективно мале підприємство використовує свої ресурси для генерації прибутку.

Рентабельність собівартості найбільш поширений в українській практиці, визначає, скільки прибутку отримано на кожен гривню, витрачену на повну собівартість продукції. Він прямо відображає ефективність виробничого процесу і розраховується за формулою:

$$R_{\text{соб}} = \frac{Ч_{\text{п}}}{П_{\text{с}}} \times 100\% \quad (2.4)$$

де, $Ч_{\text{п}}$ – чистий прибуток;

$П_{\text{с}}$ – повна собівартість [42].

Рентабельність основних засобів є узагальнюючим показником, що оцінює ефективність використання довгострокових (виробничих) активів. Він показує віддачу чистого прибутку на середньорічну суму основних засобів та визначається за формулою:

$$R_{\text{оз}} = \frac{Ч_{\text{п}}}{С_{\text{Соз}}} \times 100\% \quad (2.5)$$

де, $Ч_{\text{п}}$ – чистий прибуток;

$С_{\text{Соз}}$ – середньорічна сума основних засобів [41].

Рентабельність активів характеризує доходність основної діяльності підприємства та обчислюється за формулою:

$$R_{\text{а}} = \frac{Ч_{\text{п}}}{Ч_{\text{д}}} \times 100\% \quad (2.6)$$

де, $Ч_{\text{п}}$ – чистий прибуток;

$Ч_{\text{д}}$ – чистий дохід [41].

Одним з узагальнюючих показників прибутковості є рентабельність власного капіталу. Цей показник має вирішальне значення, оскільки він дозволяє визначити рівень віддачі коштів, вкладених власниками (або акціонерами). У свою чергу, рентабельність активів виступає як його складова та відображає ефективність внутрішньої політики менеджменту з погляду управління доходами і витратами. Рентабельність власного капіталу розраховується за формулою:

$$Рвк = \frac{Чп}{ССВБ} \times 100\% \quad (2.7)$$

де, Чп – чистий прибуток;

ССВБ – середньорічна сума активів або пасивів [2].

Таким чином, повний спектр показників рентабельності дає вичерпну оцінку внутрішньої ефективності управління ресурсами та капіталом малого бізнесу. Проте, отримана прибутковість підприємства, а отже, і його потенціал до реінвестування, знаходиться під прямим впливом фіскальної політики держави.

Саме тому, не менш важливою характеристикою, яку ми пропонуємо розглянути, є рівень податкового навантаження на платника податків. Податкове навантаження – це частина доходу фізичних і юридичних осіб, що перерозподіляється через державний бюджет і впливає на поведінку платників податків.

На макроекономічному рівні податкове навантаження найчастіше вимірюють за допомогою податкового коефіцієнта, що розраховується як відношення суми сплачених податків, включаючи обов'язкові відрахування в державні соціальні фонди, до ВВП у ринкових цінах.

Для характеристики податкового навантаження безпосередньо на господарюючі суб'єкти найчастіше використовуються такі показники, як частка податкових виплат суб'єкта підприємництва в загальному обсязі прибутку та частка податкових виплат суб'єкта підприємництва в загальному обсязі виручки.

Частка податкових виплат суб'єкта підприємництва в загальному обсязі прибутку визначається за формулою:

$$ЧП = \frac{ПВ}{П} \times 100\% \quad (2.8)$$

де, ПВ – податкові виплати підприємства за період;

П – прибуток підприємства за період [1].

Частка податкових виплат суб'єкта підприємництва в загальному обсязі виручки обчислюється за формулою:

$$ЧВ = \frac{ПВ}{В} \times 100\% \quad (2.8)$$

де, ПВ – податкові виплати підприємства за період;

В – загальний обсяг виручки підприємства за період [1].

Аналіз частки податкових виплат у прибутку та виручці показує лише наслідки фіскальної політики держави та податкової стратегії підприємства. Для активного управління податковими зобов'язаннями та оцінки економічної вигоди від використання наданих пільг, необхідний інструментарій податкового планування. Саме для цього використовуються показники ефективності податкового планування малого бізнесу, які дозволяють кількісно оцінити фінансовий ефект від оптимізаційних заходів та прийнятих рішень.

Коефіцієнт пільгового оподаткування прямо відображає ступінь використання податкових пільг. Він показує, яку частину потенційних податкових зобов'язань (без пільг) вдалося зекономити завдяки застосуванню легальних фіскальних інструментів. Високе значення коефіцієнта свідчить про ефективну податкову оптимізацію та визначається за формулою:

$$K_{по} = \frac{E}{Пбп} \times 100\% \quad (2.9)$$

де, E – економія, отримана внаслідок використання пільг;

Пбп – обсяг податкових зобов'язань без використання пільг [29].

Коефіцієнт ефективного пільгового оподаткування оцінює ефективність податкової економії відносно обсягу основної діяльності підприємства — виручки від реалізації. Він показує, скільки копійок економії припадає на кожен гривню отриманої виручки. Це дає змогу оцінити вагу податкової оптимізації у загальних фінансових результатах. Даний коефіцієнт обчислюється за формулою:

$$K_{еп} = \frac{E}{В} \times 100\% \quad (2.10)$$

де, E – економія, отримана внаслідок використання пільг;

В – виручка від реалізації товарів, робіт, послуг [29].

Коефіцієнт пільгового інвестування використовується для оцінки податкової ефективності тих пільг, які безпосередньо стимулюють інвестиційну діяльність. Він показує, скільки коштів вдалося зекономити на податках на

кожну гривню інвестицій, що підпадають під пільгове оподаткування. Коефіцієнт пільгового інвестування розраховується за такою формулою:

$$K_{\text{пі}} = \frac{E}{I_{\text{п}}} \times 100\% \quad (2.11)$$

де, E – економія, отримана внаслідок використання пільг;

$I_{\text{п}}$ – обсяг інвестицій, при здійсненні яких застосовується пільгове оподаткування [29].

Коефіцієнт абсолютного відхилення податкових платежів демонструє абсолютну зміну суми сплачених податків між звітним та попереднім періодами у грошовому вираженні. Він фіксує, наскільки змінилася загальна сума податкових витрат підприємства. Значення використовується для оперативного контролю за динамікою податкового навантаження та обчислюється за формулою:

$$K_{\text{ав}} = \text{П1} - \text{П0} \quad (2.12)$$

де, П1 – обсяг податкових платежів у звітному періоді;

П0 – обсяг податкових платежів у минулому періоді [35].

Рівень податкових платежів ілюструє відносну динаміку податкових виплат та свідчить про зростання податкового навантаження або обсягів діяльності. Даний показник розраховується за формулою:

$$K_{\text{пі}} = \frac{\text{П1}}{\text{П0}} \times 100\% \quad (2.13)$$

де, П1 – обсяг податкових платежів у звітному періоді;

П0 – обсяг податкових платежів у минулому періоді [35].

Отже, методичний інструментарій оцінки фінансових аспектів малого бізнесу є багатовекторним комплексом, необхідним для забезпечення його стійкості та ефективності. Аналіз розпочинається зі статичної діагностики фінансового стану через показники ліквідності та фінансової стійкості, що відображають якість структури капіталу та здатність покривати зобов'язання.

Подальша оцінка вимагає динамічного аналізу: операційний важіль дозволяє визначити рівень підприємницького ризику, пов'язаного з постійними витратами, тоді як ефект фінансового важеля дає змогу кількісно оцінити

доцільність залучення позикового капіталу. Рентабельність виступає фінальним критерієм ефективності використання ресурсів.

Крім того, важливим зовнішнім елементом є податкове навантаження, яке оцінюється через частку податків у виручці чи прибутку. Для управління цим тиском застосовується інструментарій податкового планування. Таким чином, ефективний фінансовий аналіз малого бізнесу — це комплексний процес, який поєднує контроль стійкості, оцінку операційної ефективності, управління фінансовим ризиком та стратегічне мінімізацію податкових витрат відповідно до принципів законності та оптимальності.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

2.1. Аналіз формування та використання основних фінансових складових у розвитку малого бізнесу

Проведення аналізу формування та використання основних складових аспектів розвитку малого бізнесу є актуальним та необхідним в умовах поточної економічної динаміки, що характеризується нестабільністю та обмеженістю доступу до зовнішніх фінансових ресурсів. Метою даного аналізу є критична оцінка ефективності внутрішнього фінансового механізму, включаючи процеси самофінансування, управління оборотними коштами та використання державної підтримки. Результати аналізу дозволяють виявити ключові фінансові дисбаланси, оцінити реальну фінансову незалежність підприємства та його потенціал до реінвестування для забезпечення стійкого розвитку.

Практична реалізація цього аналізу буде виконана на матеріалах ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ", обраного як репрезентативний суб'єкт малого бізнесу. ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" є суб'єктом малого підприємництва, ключовим напрямом діяльності якого є будівництво, здійснення капітальних ремонтів та реконструкція об'єктів державної форми власності. Підприємство активно бере участь у державних тендерах, що визначає специфіку його фінансового механізму: діяльність переважно фінансується за бюджетні кошти. Незважаючи на значні обсяги робіт у сфері державного замовлення, підприємство генерує незначний прибуток, що обумовлює критичну важливість аналізу ефективності управління фінансовими потоками та ресурсами для забезпечення його стійкого розвитку.

З огляду на специфіку діяльності ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" та залежність від бюджетного фінансування, фінансова стійкість підприємства безпосередньо залежить від його внутрішньої економічної основи. Тому першочерговим етапом аналізу є оцінка формування, структури та ефективності

використання власного капіталу, який є основним джерелом самофінансування (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Аналіз структури власного капіталу ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Зареєстрований капітал, тис. грн.	1	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0	0,000	0,000
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	3402,5	3819,8	3873,9	4498,4	5182,7	+684,300	+624,500
Власний капітал, тис. грн.	3403,5	4819,8	4873,9	5498,4	6182,7	+684,300	+624,500
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,828	0,848	0,818	0,831	0,779	-0,052	+0,012
Коефіцієнт автономії	0,172	0,152	0,182	0,169	0,221	+0,052	-0,012
Коефіцієнт фінансової залежності	5,820	6,585	5,502	5,907	4,529	-1,378	+0,405
Коефіцієнт маневреності	4,746	5,678	0,473	5,285	4,150	-1,135	+4,812
Рентабельності власного капіталу, %	8,764	1,777	0,276	2,107	2,792	+0,686	+1,830
Коефіцієнт капіталізації прибутку	1,000	0,793	0,795	0,818	0,838	+0,020	-1,613

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, Ї, Й].

Пропонуємо проаналізувати табл. 2.1, ми спостерігаємо, що коефіцієнт автономії зріс 0,169 до 0,221 у 2024 році порівняно з 2023 роком. Така динаміка свідчить про зміцнення фінансової незалежності Товариства, оскільки темпи приросту власного капіталу почали випереджати зростання загальних активів. Це є позитивним сигналом для будівельної компанії, що працює з державними замовленнями. Проте, абсолютне значення 0,221 залишається нижчим за

нормативний рівень, що підтверджує збереження високої залежності підприємства від позикових коштів.

Натомість коефіцієнт маневреності має нестабільну динаміку. Ми спостерігаємо, що у 2024 році відбулося зниження показника з 5,285 до 4,150 порівняно з 2023 роком. Незважаючи на це відхилення, поточне значення вказує на наявність значної частки власного капіталу, яка є мобільною та може бути спрямована на фінансування оборотних потреб. Це підкреслює здатність Товариства покривати поточну діяльність власними силами, хоча й вимагає посилення контролю за ліквідністю.

Щодо коефіцієнта фінансової залежності, то у 2024 році він знизився з 5,907 до 4,529 порівняно з 2023 роком. Зниження показника означає, що рівень боргового навантаження зменшився, що є сприятливим для довгострокової стійкості. Водночас абсолютне значення залишається високим, адже на 1 грн власного капіталу припадає 4,529 грн позикового, що потребує зваженої політики управління зобов'язаннями.

Натомість коефіцієнт концентрації власного капіталу зріс з 0,831 до 0,779 порівнюючи 2024 рік з 2023 роком. Це свідчить про поступове зміцнення внутрішньої фінансової бази. Однак, абсолютне значення залишається нижчим за норматив 0,5, що підтверджує значну роль зовнішніх джерел у фінансуванні активів.

Також проаналізуємо рентабельність власного капіталу, що демонструє виразне зниження ефективності на початку періоду з 8,764% у 2020 році до 0,276% у 2022 році, після чого відбувається поступове відновлення до 2,792% у 2024 році. Різке падіння коефіцієнта у попередні роки свідчить про те, що темпи приросту чистого прибутку значно відставали від темпів зростання самого власного капіталу. Поступове відновлення показника у 2023–2024 роках підтверджує покращення ефективності управління та успішне використання власного капіталу для генерації прибутку в умовах активного виконання державних замовлень [30].

Проведений структурний аналіз підтвердив, що нерозподілений прибуток є основним фактором нарощення власного капіталу ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ». Для повнішої оцінки фінансової стійкості та інвестиційної активності Товариства, необхідно проаналізувати темпи росту та приросту його капіталу. Ці показники дають можливість оцінити не лише абсолютне збільшення власного капіталу, але й швидкість, з якою Товариство генерує та реінвестує кошти, що є критично важливим для забезпечення виконання довгострокових державних замовлень. Динаміка власного капіталу за 2020–2024 роки, а також темпи його зміни, наочно зображені на рис. 2.1, де лінійний графік візуалізує траєкторію фінансового зростання Товариства.

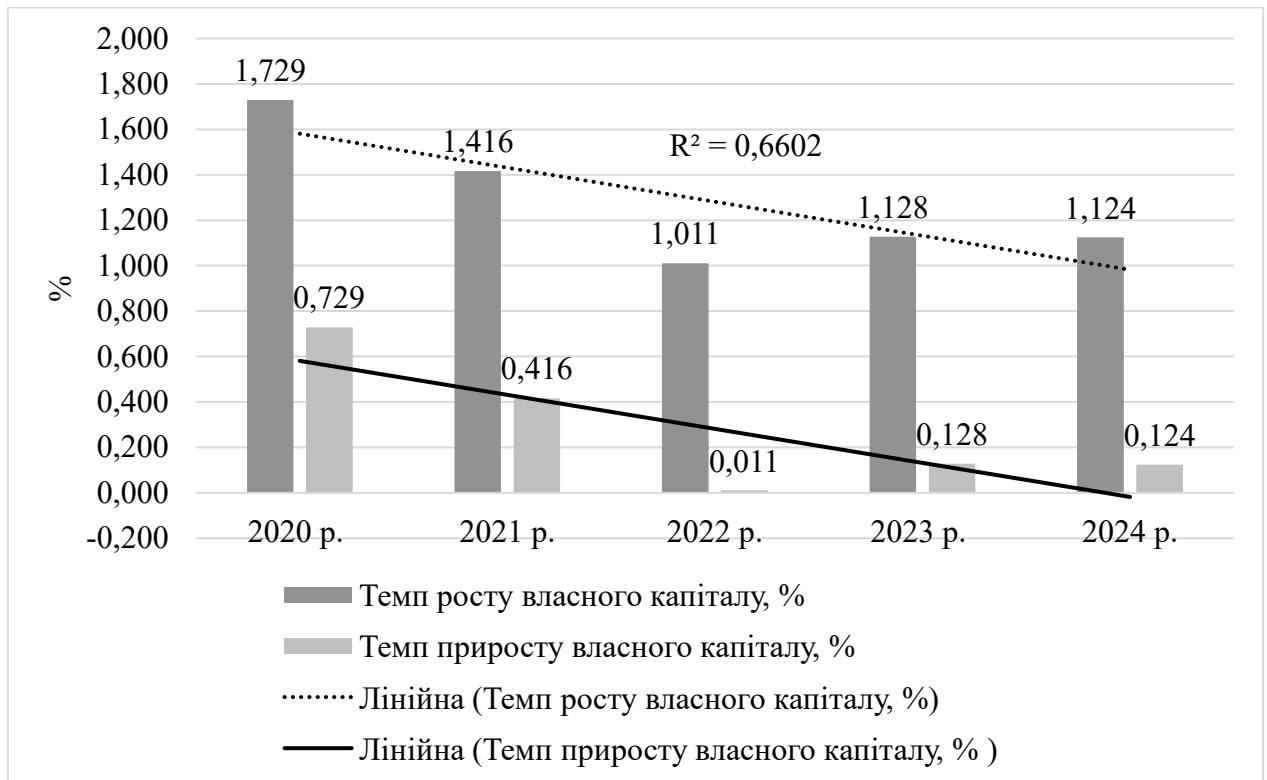

Рисунок 2.1 – Аналіз та оцінка динаміки власного капіталу ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

* Примітки: 1) складено на основі [Додатки З, И, І, Ї, Й]; 2) розробка авторки.

Пропонуємо проаналізувати рис. 2.1., де зображено темп росту власного капіталу, який показує, у скільки разів зросла абсолютна величина капіталу порівняно з попереднім періодом, і демонструє загальну тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду з 1,729% у 2020 р. до 1,124% у 2024 році. Це свідчить про те, що, хоча власний капітал зростає, проте швидкість його

нарощення поступово уповільнюється. Найбільш різке падіння темпу спостерігалось у 2022 році, 1,011%, що може бути прямим наслідком повномасштабної війни, коли Товариство зіткнулося зі значними операційними та логістичними викликами. Однак, у 2023–2024 роках темп стабілізувався на рівні 1,124%, що підтверджує адаптацію до ринкових умов та успішне збереження позитивної динаміки росту.

Щодо темпу приросту власного капіталу, то ми спостерігаємо тенденцію до зниження з 0,729% у 2020 р. до 0,124% у 2024 році, це свідчить про те, що кожен наступний рік Товариство збільшувало власний капітал у відносно меншому розмірі, ніж у попередній. Критичне зниження показника ми спостерігаємо у 2022 році, що становить 0,011%, це підтверджує, що саме у цей рік прибутковість була мінімальною, що уповільнило темпи самофінансування. Натомість у 2024 році, показник становить 0,124, що демонструє, позитивну здатність до капіталізації прибутку, тобто Товариство продовжує нарощувати свій капітал, що є позитивним сигналом для його фінансової стійкості.

Аналіз лінії тренду підтверджує спадний характер динаміки як для темпу росту, так і для темпу приросту власного капіталу протягом усього періоду. Значення коефіцієнта детермінації, що становить 0,6602% для обох показників свідчить про помірну, але виразну силу цього тренду, що вказує на вплив зовнішніх системних факторів, таких як загальна економічна ситуація та воєнні ризики. Зниження темпів росту є об'єктивним явищем для зрілого підприємства з великою базою капіталу, однак збереження позитивних абсолютних значень є доказом життєздатності та стійкості ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» у складних економічних умовах [43].

Проте, для повної оцінки фінансової структури та стійкості ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" необхідно проаналізувати формування позикового капіталу (табл. 2.2) , який є другою складовою аспектів фінансового розвитку. Аналіз залучених коштів дозволяє визначити ступінь залежності підприємства від зовнішніх кредиторів та рівень фінансового ризику.

Таблиця 2.2 Аналіз формування позикового капіталу ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 роки*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	13258,4	17156,3	15312,2	20981,4	15153,4	-5828	+5669,2
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунки з бюджетом, тис. грн.	376,8	176	14,3	1060,4	837,6	-222,8	+1046,1
Поточна кредиторська заборгованість з податку на прибуток, тис. грн.	306,6	63,6	14,3	126,2	95,7	-30,5	+111,9
Інші поточні зобов'язання, тис. грн.	2747,6	7595,1	3962,5	4939,4	5771,4	+832	+976,9
Усього зобов'язань, тис. грн.	16404,1	26917,4	21944,3	26981,2	21819	-5162,2	+5036,9
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,207	0,179	0,222	0,204	0,283	+0,079	-0,018
Коефіцієнт фінансування	4,820	5,585	4,502	4,907	3,529	-1,378	+0,405

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й].

Пропонуємо проаналізувати табл. 2.2, ми спостерігаємо, що у 2024 році обсяг зобов'язань знизився на 5162,2 тис. грн. порівнюючи з 2023 роком це свідчить про активне погашення боргів та зменшення фінансового ризику у 2024 році.

У 2023 році, навпаки, було зафіксовано значне зростання зобов'язань на 5036,9 тис. грн порівняно з 2022 роком, що може бути пов'язано з поновленням великих державних контрактів, що вимагали залучення комерційних кредитів та зростання кредиторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2024 році суттєво знизилася на 5828 тис. грн. Це свідчить про поліпшення управління грошовими потоками або своєчасне надходження бюджетних коштів для розрахунків із постачальниками, що позитивно впливає на репутацію підприємства.

Інші поточні зобов'язання у 2024 році зросли на 832 тис. грн. порівняно з 2023 роком, це може бути пов'язано з ростом авансів отриманих або інших неторгових зобов'язань, що частково нівелює позитивний ефект від погашення кредиторської заборгованості.

Зобов'язання перед бюджетом зросли на 1046,1 тис. грн. порівнюючи 2023 рік з 2022 роком, натомість у 2024 році відбулося планове зниження зобов'язань, що свідчить про нормалізацію розрахунків із бюджетом.

Коефіцієнт фінансової стабільності у 2024 році зріс з 0,204 до 0,283 порівняно з 2023 роком, це свідчить про підвищення частки власного капіталу в загальній структурі фінансових джерел. Зростання цього показника є позитивним і вказує на зміцнення довгострокової фінансової стійкості підприємства.

Натомість коефіцієнт фінансування знизився з 4,097 до 3,529, порівнюючи 2024 рік з 2023 роком. Зниження коефіцієнта фінансування є однозначно позитивним сигналом. Це означає, що залежність підприємства від позикового капіталу зменшилася. Якщо у 2023 році на 1 гривню власного капіталу припадало 4,91 грн. позикового капіталу, то у 2024 році — лише 3,53 грн. Це підтверджує, що політика самофінансування та погашення боргів призвели до зниження фінансового ризику [43].

Проведення аналізу абсолютних відхилень показало, що загальний обсяг зобов'язань ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" у 2024 році суттєво зменшився. Для підтвердження та деталізації цієї тенденції необхідно проаналізувати темпи росту та темпи приросту позикового капіталу за досліджуваний період (рис. 2.2).

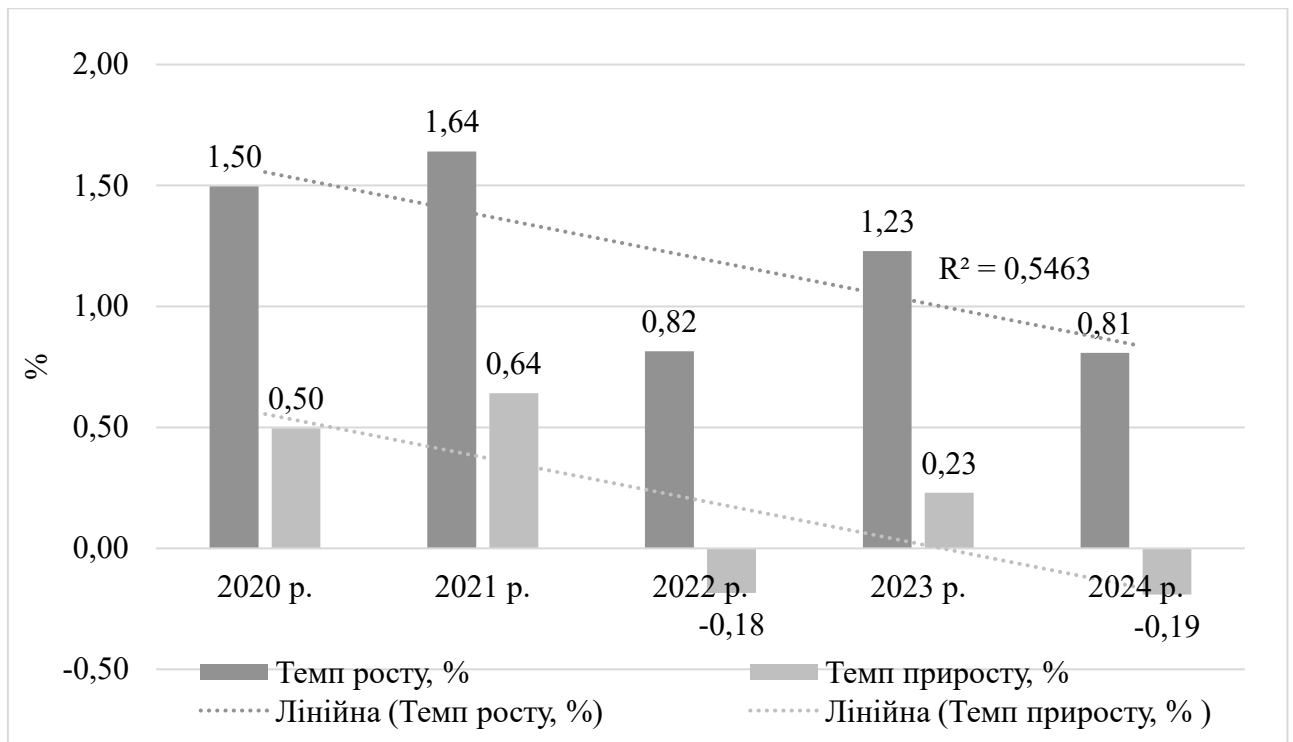

Рисунок 2.2 – Динаміка позикового капіталу ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 роки*

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, Ї, Я].

Пропонуємо розглянути рис. 2.2, ми спостерігаємо, що динаміка зобов'язань демонструє високу волатильність, що є типовим для компанії, яка працює за державними контрактами. До 2022 року свідчить про активне нарощування позикового капіталу, що є ознакою розширення діяльності. Найвищий темп росту зафіксовано у 2021 році, що становить 1,64%, це підтверджує інтенсивне залучення комерційних кредитів та авансів для фінансування зростаючого обсягу робіт за державними контрактами, що призвело до максимальної фінансової залежності на той момент. Різкий перехід до скорочення зобов'язань на 0,18% спостерігається у 2022 році, що є прямим наслідком повномасштабного вторгнення. Це свідчить про кризове скорочення обсягів залучення фінансування та, ймовірно, активне погашення боргів для мінімізації ризиків. У 2023 році компанія демонструє відновлення, що пов'язано з поновленням роботи за держзамовленнями. Проте, у 2024 році підприємство знову переходить до найбільш значного скорочення обсягу зобов'язань на 19%. Ця тенденція підтверджує цілеспрямовану політику фінансового оздоровлення

та зниження фінансового левериджу після пікового періоду відновлення, що корелює зі зростанням фінансової стабільності, проаналізованої раніше [4].

Проведений аналіз показав, як ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" формує та управляє структурою свого капіталу. Наступний етап — оцінка ефективності використання цих сформованих фінансових ресурсів. Рентабельність є ключовим індикатором, який показує, наскільки успішно підприємство трансформує власний та позиковий капітал, а також загальні активи, у чистий прибуток, що є основним джерелом розвитку та самофінансування.

Таблиця 2.3 Аналіз показників рентабельності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Чистий дохід, тис. грн.	40796,1	26175,0	19451,7	47690,2	33287,9	-14402,3	+28238,5
Чистий прибуток, тис. грн.	1434,6	458,1	80,9	624,6	844,4	+219,8	+543,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	43201,3	18688,2	25350,2	28432,7	44079,2	+15646,5	+3082,5
Середньорічна сума основних засобів, тис. грн.	2628,5	3462,9	3791,8	3316,1	2876,5	-439,6	-475,7
Середньорічна сума активів, тис. грн.	16370,1	25772,4	29277,7	29648,9	30240,7	+591,8	+371,2
Рентабельність собівартості, %	3,321	2,451	0,319	2,197	1,916	-0,281	+1,878
Рентабельність чистого доходу, %	3,517	1,750	0,416	1,310	2,537	+1,227	+0,894
Рентабельність основних засобів, %	54,579	13,229	2,134	18,835	29,355	+10,520	+16,702
Рентабельність активів, %	3,517	1,750	0,416	1,310	2,537	+1,227	+0,894

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й].

Пропонуємо проаналізувати табл. 2.3, де ми спостерігаємо, що рентабельність активів, порівнюючи 2024 рік з 2023 роком, зросла на 1,227 відсоткових пунктів і досягла рівня 2,537%. Це свідчить про підвищення загальної ефективності використання всього ресурсного потенціалу Товариства як власного, так і позикового для отримання фінансового результату.

Рентабельність собівартості у 2024 році продемонструвала незначне зниження на 0,281 в. п. порівняно з 2023 роком, склавши 1,916%. Така динаміка вказує на випереджаюче зростання витрат на виробництво будівельних робіт порівняно з темпами приросту прибутку, що створює тиск на маржинальність підприємства.

Рентабельність чистого доходу, яка відображає частку чистого прибутку в кожній гривні виручки, демонструє відновлення ефективності. Ми спостерігаємо зростання цього показника у 2024 році на 1,227 в. п. порівняно з 2023 роком, що є прямим підтвердженням покращення контролю за операційними витратами. Це свідчить про те, що Товариство у 2024 році було здатне генерувати більший прибуток на одиницю доходу, ніж у попередньому періоді, завдяки більш ефективному ціноутворенню.

Рентабельність основних засобів демонструє найбільш стрімку позитивну динаміку, зростаючи у 2024 році на 10,520 в. п. до значення 29,355 в. п. Це свідчить про високу інтенсивність та віддачу від використання матеріально-технічної бази на одиницю отриманого прибутку.

Аналіз показників підтверджує, що ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» у 2024 році, незважаючи на скорочення обсягів чистого доходу, змогло підвищити ефективність використання капіталу завдяки зростанню чистого прибутку. Проте, абсолютні значення більшості показників рентабельності залишаються низькими, що вказує на помірну прибутковість діяльності та потребу у подальшій оптимізації фінансової стратегії [2].

Проте розраховані коефіцієнти рентабельності дають лише статичну оцінку ефективності за конкретні роки. Для малого бізнесу, що працює в умовах високої невизначеності, важливо розуміти не лише рівень прибутковості, а й

інтенсивність змін основних показників. Оцінка темпів росту чистого доходу та прибутку (рис. 2.3) дозволить визначити, наскільки швидко підприємство здатне адаптуватися до ринкових шоків та чи є поточне відновлення стійким трендом.

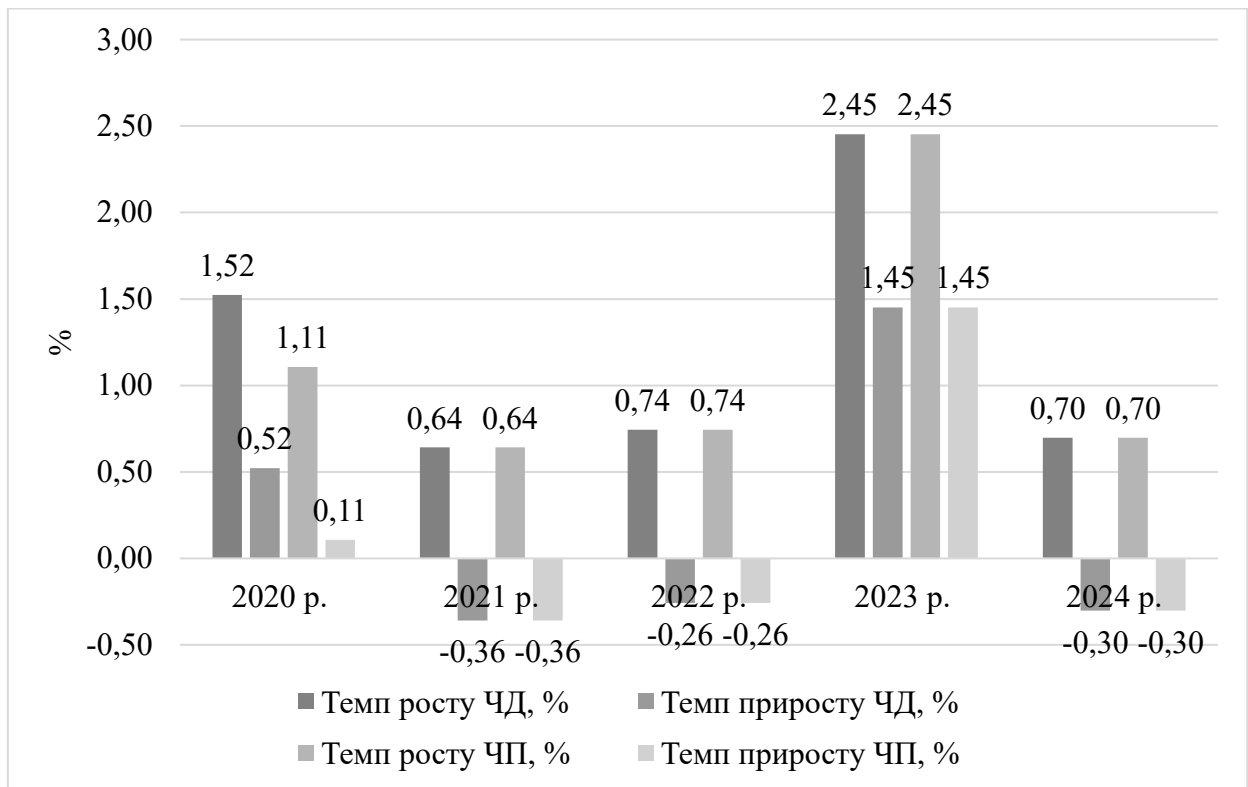

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого доходу та прибутку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, Ї].

Пропонуємо проаналізувати рис. 2.3., ми спостерігаємо, що темп росту чистого прибутку, який відображає швидкість збільшення, демонструє надзвичайну волатильність протягом аналізованого періоду. Після помірнього зростання у 2020 році на 1,11% відбулося різке падіння у 2021–2022 роках на 0,64% та 0,74% відповідно, що є прямим наслідком кризових факторів та різкого зменшення абсолютного прибутку. Найбільш позитивна динаміка спостерігалася у 2023 році, коли показник різко зріс до 2,45%, що свідчить про потужне відновлення прибутковості Товариства. Однак, у 2024 році знизився до 0,70%, що означає, що чистий прибуток Товариства у 2024 році становив лише 70% від прибутку 2023 року. Це підкреслює, що, незважаючи на загальне зміцнення рентабельності, фінансовий результат 2023 року не був збережений у абсолютному вимірі.

Темп приросту чистого прибутку у 2021–2022 роках був від’ємним та становив -0,36% та -0,26% відповідно, підтверджуючи скорочення прибутку. У 2023 році темп приросту чистого прибутку становив 1,45%, що є ключовим показником відновлення, оскільки означає, що чистий прибуток зріс на 145% порівняно з 2022 роком. Натомість, у 2024 році знову став від’ємним та становив -0,30%. Це свідчить про те, що у 2024 році чистий прибуток зменшився на 30% порівняно з 2023 роком, що є важливим сигналом про необхідність ретельного факторного аналізу для виявлення причин цього падіння.

При порівнянні з темпом росту чистого доходу, ми бачимо, що у 2024 році темп росту чистого прибутку становив 0,70%, що дорівнює темпу росту чистого доходу. Це співвідношення свідчить про те, що падіння чистого прибутку у 2024 році було майже повністю спричинене падінням обсягів реалізації. Якби Товариство не підвищило свою рентабельність у 2024 році, падіння чистого прибутку було б значно глибшим. Це підтверджує, що основним ризиком для ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» є нестабільність залучення нових великих державних контрактів, а не погіршення контролю за витратами.

Виявлена нестабільність чистого прибутку, що включала падіння у 2024 році, вимагає кількісного пояснення. Для цього застосуємо факторний аналіз за 2020-2024 роки (табл. 2.4), щоб точно визначити, наскільки зміна чистого доходу, собівартості та операційних витрат вплинула на загальну зміну чистого прибутку.

Таблиця 2.4 Факторний аналіз ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2021р./2020р.	2022р./2021р.	2023р./2022р.	2024р./2023р.
Абсолютне відхилення, тис. грн.	976,5	377,2	543,7	219,8
Вплив зміни чистого доходу, тис. грн.	1184,87	-1407,24	-10963,33	-4840,38
Вплив зміни собівартості, тис. грн.	24513,1	-6662,0	-3082,5	-15646,5
Вплив зміни операційних витрат, тис. грн.	-1106,2	383,7	-1515,5	-4586,5

Розрахункова сума впливу факторів на зміну чистого прибутку, тис. грн.	24591,77	-7685,54	-15561,33	-25103,38
Невідомі фактори, тис. грн.	-25568,27	7308,34	16105,03	25323,18

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, Ї, Я].

Пропонуємо проаналізувати табл. 2.4., ми спостерігаємо, що фактори операційної діяльності включаючи різке скорочення собівартості, мали спричинити зростання чистого прибутку на 24,5 млн грн, але фактично прибуток впав на 976,5 тис. грн. Це означає, що понад 25,5 млн грн було витрачено на інші витрати такі як: штрафи, резерви, списання, які обнулили весь операційний прибуток.

Якщо розглядати період 2021 - 2022 рр., то ми спостерігаємо зміну чистого доходу, собівартості та операційних витрат, мала призвести до збитків у 7,6 млн грн. через вплив війни. Однак фактичне падіння склало лише 377,2 тис. грн. Це свідчить про те, що понад 7,3 млн грн було отримано від інших доходів, таких як компенсації, субсидії, продаж активів, що нівелювали операційні втрати.

Порівнюючи 2023 рік з 2022 роком, відбувається зростання обсягів чистого доходу та зростання витрат, це мало спричинити падіння чистого прибутку на 15,5 млн грн. Натомість, чистий прибуток зріс на 543,7 тис. грн. Це підтверджує, що близько 16,1 млн грн було сформовано за рахунок нетипових, інших операційних доходів зокрема, фінансового результату до оподаткування.

У 2024 році всі три операційні фактори мали спричинити падіння чистого прибутку на 25,1 млн грн. Факт його зростання на 219,8 тис. грн. означає, що Товариство згенерувало понад 25,3 млн грн з інших операційних джерел.

Факторний аналіз показує, що фінансова стійкість ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» критично залежить від нерегулярних, інших будівельних доходів, які компенсують значні втрати, спричинені зростанням собівартості та нерівномірним розподілом операційних витрат [54].

Підтверджена факторним аналізом залежність фінансового результату від інших операційних надходжень вказує на приховану вразливість бізнес-моделі.

Наявність паперового прибутку, сформованого нетиповими доходами, ще не гарантує наявності реальних грошових коштів на рахунках. У зв'язку з цим, фінальним етапом оцінки фінансових аспектів розвитку має стати аналіз ліквідності та платоспроможності, який покаже, чи здатне підприємство трансформувати свою специфічну прибутковість у живі кошти для виконання зобов'язань. Тому пропонуємо розглянути показники ліквідності, що зображені у табл. 2.5.

Таблиця 2.5. Аналіз показників ліквідності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Оборотні активи, тис. грн.	16153	27367,4	23406,4	29059,4	25657,3	-3402,1	+5653
Поточні зобов'язання, тис. грн.	16404,1	26917,4	21944,3	26981,2	25657,3	-1323,9	+5036,9
Матеріальні запаси, тис. грн.	11079,4	18802,8	20961,0	20298,4	22933,7	+2635,3	-662,6
Готівкові кошти, тис. грн.	1779,5	6280	607,3	7181,8	1103,7	-6078,1	+6574,5
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,985	1,017	1,067	1,077	1,000	-0,077	+0,010
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,309	0,318	0,111	0,325	0,106	-0,219	+0,213
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,108	0,233	0,028	0,266	0,043	-0,223	+0,239

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й].

Пропонуємо проаналізувати табл. 2.5, ми спостерігаємо, що коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 році становить 1, він формально відповідає мінімальній нормі, значне падіння до точної одиниці свідчить про відсутність резерву для покриття поточних зобов'язань.

Щодо коефіцієнту швидкої, то даний показник у 2024 році становить 0,106. Це значно нижче нормативного порогу (0,7–1,0). Таке падіння спричинене перерозподілом активів у запаси та критичним зменшенням готівкових коштів. Це вказує на нездатність підприємства швидко погасити поточні борги, що створює високий ризик ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності також критично знизився з 0,266 до 0,043 у 2024 році порівняно з 2023 роком. Це є прямим наслідком виведення готівкових коштів з обігу. Таке значення означає, що лише 4,3% поточних боргів можуть бути погашені негайно [22].

Результати аналізу ключових показників ліквідності є прямим підтвердженням обмеженої поточної платоспроможності ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ". Оскільки платоспроможність є однією з найважливіших фінансових характеристик, необхідно проаналізувати показники для наочного підтвердження високого ризику, що зображено на рис. 2.4.

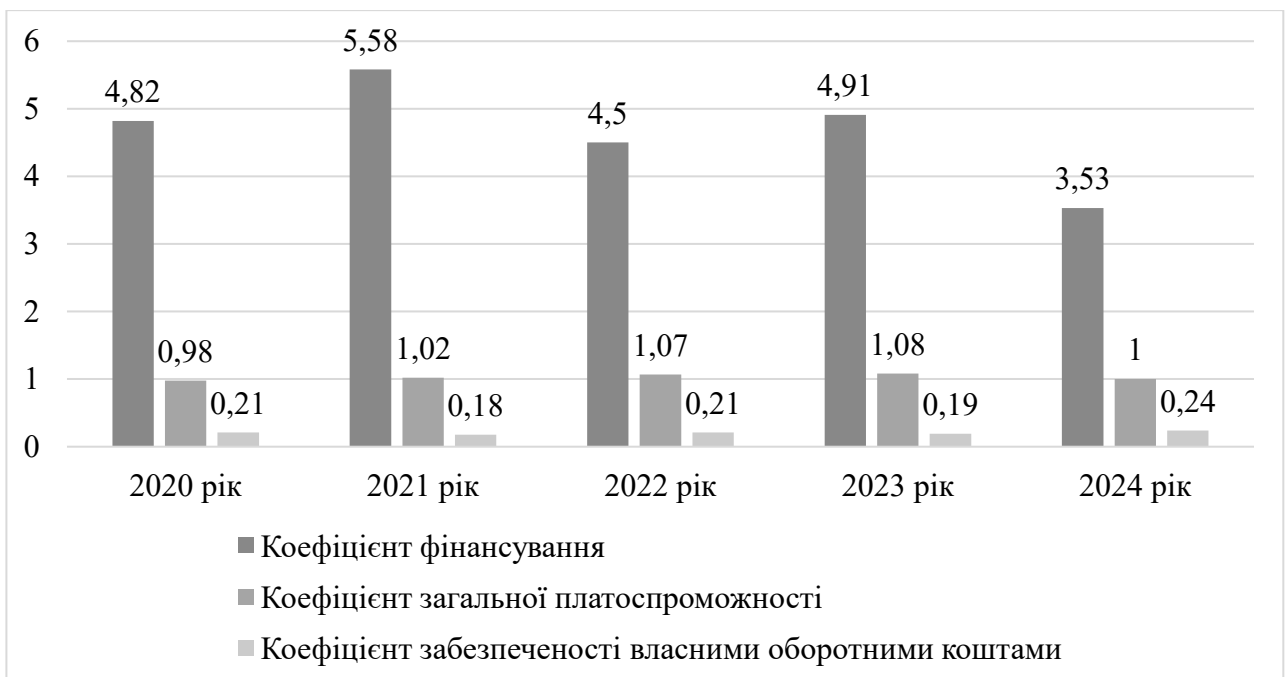

Рисунок 2.4 - Аналіз показників платоспроможності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 роки.*

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки 3, И, I, Ї, Й].

На рис. 2.4, ми спостерігаємо, що коефіцієнт фінансування у 2024 році становить 3,53. Це свідчить про те, що на кожну гривню власного капіталу

підприємство залучає 3,53 грн позикових коштів. Хоча цей показник дещо покращився порівняно з 2023 роком, коли він складав 4,91, він все ще значно перевищує нормативне значення. Така ситуація вказує на високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та значний рівень фінансового ризику, що обмежує маневреність підприємства в умовах нестабільного ринку.

Коефіцієнт за загальної платоспроможності у 2024 році становить 1. Це означає, означає, що сукупна вартість активів підприємства точно відповідає обсягу його зобов'язань. У такій ситуації підприємство перебуває на межі фінансової стійкості. У разі повної ліквідації майна за балансовою вартістю коштів вистачить лише на покриття наявних боргів, не залишаючи ресурсів для власників.

Натомість коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами у 2024 році зріз з 0,19 до 0,24, порівняно з 2023 роком. Це свідчить про посилення фінансової стійкості в короткостроковому періоді, що є позитивною ознакою для розвитку, але абсолютне значення залишається низьким [21].

Отже, проведений аналіз фінансових складових розвитку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» виявив суттєвий дисбаланс між довгостроковою стійкістю та поточною життєздатністю підприємства. З одного боку, Товариство реалізує успішну стратегію самофінансування, що підтверджується зростанням коефіцієнта автономії до 0,221 та суттєвим зниженням фінансового левериджу. Таке зміцнення власної капітальної бази на фоні скорочення боргового навантаження свідчить про адаптацію до воєнних умов та прагнення власників забезпечити стабільність бізнесу через реінвестування прибутку.

Водночас, критично низькі показники рентабельності у поєднанні з падінням коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0,043 свідчать про формування гострого дефіциту платіжних засобів. Таким чином, саме проблема низької оборотності та відсутності вільних грошових ресурсів є головним обмежувачем потенціалу розвитку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ», що вимагає негайного впровадження нових фінансових інструментів для підтримки операційної діяльності.

2.2. Оцінка впливу основних складових у фінансових аспектах на розвиток малого бізнесу

Аналіз формування та використання фінансових ресурсів ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" виявив ключові дисбаланси, а саме високу фінансову залежність, критично низьку оперативну ліквідність та низьку рентабельність при успішній політиці самофінансування. З огляду на ці суперечливі тенденції, оцінка впливу основних фінансових складових стає критично важливою та актуальною. Проведення такої оцінки дозволяє не просто констатувати факт, а виявити причинно-наслідкові зв'язки між виявленими фінансовими показниками: структурою капіталу, діловою активністю, податковим навантаженням та реальними обмеженнями або стимулами для розвитку малого бізнесу.

Результати оцінки дадуть змогу визначити пріоритетні напрями для фінансового управління, зокрема, чи слід фокусуватися на подальшому зниженні фінансового ризику, чи на негайному підвищенні операційної стійкості для забезпечення стабільного функціонування в умовах високої волатильності ринку державних контрактів.

Ділова активність є ключовим оперативним механізмом, що впливає на поточну платоспроможність та швидкість генерації прибутку. В умовах, коли ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" має критично низьку швидку ліквідність, оцінка ефективності управління оборотними активами є найважливішим елементом для визначення, чи зможе підприємство внутрішніми силами компенсувати дефіцит готівки та забезпечити стабільний розвиток. Тому пропонуємо оцінити показники ділової активності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ», що зображено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 Оцінка ділової активності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Коефіцієнт трансформації	15,2	6,4	4,0	9,2	5,7	-3,5	+5,2
Коефіцієнт адекватності фінансування	40,8	52,3	38,9	95,4	66,6	-28,8	+56,5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	157,1	159,5	45,0	158,4	52,9	-105,5	+113,4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,5	1,0	0,9	1,8	1,5	-0,3	+0,9
Коефіцієнт оборотності основних засобів	15,5	7,6	5,1	14,4	11,6	-2,8	+9,3
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	5,1	1,3	1,3	1,4	2,0	+0,6	+0,1

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й].

Пропонуємо проаналізувати показники ділової активності підприємства та надати загальну оцінку впливу даних показників, що зображені в табл. 2.6. Отож ми спостерігаємо, що коефіцієнт трансформації у 2024 році становить 5,7, це свідчить про те, що кожна гривня, інвестована в активи підприємства, протягом року трансформувалася у 5,7 грн чистого доходу. Зниження показника з 9,2 до 5,7 у 204 році порівняно з 2023 роком, може означати, що підприємство отримує менший прибуток на одиницю доходу, що негативно впливає на самофінансування, яке є основним джерелом розвитку.

Також знизився коефіцієнт адекватності фінансування у 2024 році порівняно з 2023 роком з 95,4 до 66,6, це свідчить про суттєве погіршення фінансового забезпечення операційної діяльності, ймовірно, внаслідок різкого падіння чистого доходу у 2024 році на -14402,3 тис. грн. На наш погляд, це може означати, що підприємство стало більш вразливим і має менший запас міцності для покриття своїх операційних потреб та розвитку [8].

Щодо коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості, то у 2024 році даний показник знизився з 158,4 до 52,9, порівняно з 2023 роком. Це свідчить про суттєве уповільнення швидкості інкасації коштів від замовників. Це означає, що кошти довше відтягнуті з обігу в дебіторську заборгованість, що критично погіршує ліквідність і створює високий ризик касових розривів. Враховуючи, що абсолютна та швидка ліквідність є критично низькими, уповільнення оборотності дебіторська заборгованість є головним оперативним обмежувачем розвитку [39].

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості також знизився з 1,8 до 1,5 у 2024 році порівнюючи з 2023 роком. Це свідчить про незначне уповільнення швидкості погашення боргів перед постачальниками або про те, що підприємство частіше користується комерційним кредитом. Це означає збереження певного рівня фінансового ризику, але, порівняно зі значним зниженням загального обсягу зобов'язань, вплив цього показника на загальну стійкість є помірним [53].

Коефіцієнт оборотності основних засобів у 2024 році становить 11,6 проте ми спостерігаємо його зниження 14,4 порівняно з 2023 роком. Така негативна динаміка свідчить про певне сповільнення фондівдачі, що зумовлено випереджаючим темпом скорочення чистого доходу порівняно зі зміною вартості матеріально-технічної бази. Це вказує на недовантаження виробничих потужностей або наявність простоїв техніки, що призводить до того, що кожна гривня, інвестована в основні засоби, у 2024 році почала генерувати на 2,8 грн доходу менше.

Натомість коефіцієнт оборотності матеріальних запасів порівнюючи 2024 рік з 2023 роком зріс з 1,4 до 2. Це означає підвищення ефективності управління запасами, що частково нівелює негативний вплив від уповільнення оборотності активів та дебіторської заборгованості [53].

Ділова активність ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" у 2024 році значно погіршилася, що підтверджується зниженням трансформації, адекватності фінансування та, особливо, критичним уповільненням оборотності дебіторської

заборгованості. Це створює високу операційну вразливість та обмежує фінансову гнучкість, що є прямим обмежувачем потенціалу розвитку, незважаючи на позитивне управління запасами [8].

Наступним кроком пропонуємо проаналізувати та оцінити вплив фінансового важеля на розвиток малого підприємства, що зображено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 Оцінка фінансового важеля ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	0	0
Рентабельність активів, %	0,035	0,018	0,004	0,013	0,025	+0,012	+0,009
Відсоткова ставка за кредит, %	7	7	7	7	7	0	0
Валова маржа, %	1,07	1,50	0,81	1,69	0,85	-0,84	0,88
Операційний важіль, %	0,0007	0,0033	0,0100	0,0027	0,0010	-0,0017	-0,0073
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0	0
Диференціал	-6,965	-6,982	-6,996	-6,987	-6,975	+0,012	+0,009
Плече фінансового важеля, %	4,82	5,58	4,50	4,91	3,53	-1,38	+0,40
Ефект фінансового важеля, %	-27,53	-31,95	-25,82	-28,13	-20,18	+7,95	-2,31

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й].

Аналізуючи дані табл. 2.7, можна констатувати, що валова маржа підприємства у 2024 році різко знизилася на 0,84 в. п. порівняно з 2023 роком. Це свідчить про суттєве зменшення суми, що залишається для покриття постійних витрат та формування чистого прибутку. Таке падіння посилює підприємницький ризик, оскільки запас фінансової міцності скоротився, роблячи підприємство вразливішим до коливань обсягів реалізації.

Щодо операційного важеля, спостерігається його незначне зниження у 2024 році на 0,0017 в. п. порівняно з попереднім роком. Це вказує на певне зменшення частки постійних витрат у структурі собівартості або зниження чутливості прибутку до зміни обсягів виручки.

Особливої уваги заслуговує аналіз складових ефекту фінансового важеля. Протягом досліджуваного періоду диференціал стабільно має від'ємне значення і у 2024 році становить -6,975%. Це підтверджує, що використання позикового капіталу для ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» є економічно недоцільним, оскільки рентабельність активів не покриває вартість обслуговування кредитів. За таких умов боргове фінансування не підвищує, а навпаки, вимиває рентабельність власного капіталу.

Підсумковий показник ефекту фінансового важеля, розрахований з урахуванням податкового коректора, у 2024 році склав -20,18%. Динаміка зростання показника свідчить про зниження рівня фінансового ризику. Цей позитивний тренд відбувся не завдяки зростанню прибутковості, а внаслідок цілеспрямованого скорочення боргового навантаження. Таким чином, підприємство ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» не може використовувати позиковий капітал як інструмент розвитку і повинно зосередитися на стратегії реінвестування власного прибутку.

З одного боку, це стимулювало зростання фондівіддачі та дозволило розширити можливості для виконання державних контрактів. З іншого боку, проведений аналіз ефекту фінансового важеля підтвердив, що за існуючого рівня рентабельності активів навіть пільгова ставка 7% є обтяжливою. Від'ємне значення ефекту фінансового важеля становить -20,18% у 2024 році, це доводить, що розвиток через боргове фінансування залишається фінансово неефективним при поточному рівні операційної прибутковості. [37].

Оцінка впливу структури капіталу показала, що розвиток ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" майже повністю залежить від внутрішніх джерел, а оцінка важелів підтвердила не вигідність залучення позикового капіталу. В таких умовах податкове навантаження стає критично важливим фактором, оскільки

воно безпосередньо визначає кінцевий обсяг чистого прибутку. Тому пропонуємо проаналізувати табл. 2.8, де зображено аналіз показників податкового навантаження на підприємство.

Таблиця 2.8 Аналіз та оцінка податкового навантаження на ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020р.	2021р.	2022р.	2023р.	2024р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Коефіцієнт пільгового оподаткування	2,937	3,746	5,631	1,852	7,319	+5,467	-3,779
Коефіцієнт ефективного пільгового оподаткування	83,504	214,039	1353,921	141,373	288,511	+147,137	-1212,547
Частка податкових виплат в загальному обсязі прибутку	-	9,158	12,601	6,859	6,739	-0,120	-5,742
Частка податкових виплат в загальному обсязі виручки	-	12,420	170,604	7,315	17,459	+10,144	-163,289
Коефіцієнт податкового навантаження	2,16	2,37	5,63	1,40	6,57	+5,17	-4,23

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки К, Л, М, Н, О].

Проаналізуємо табл. 2.8, де ми спостерігаємо, що динаміка коефіцієнтів фіскального тиску у 2024 році демонструє суттєве посилення податкового навантаження на Товариство. Частка податкових виплат у загальному обсязі прибутку незначно знизилася з 6,859 до 6,739 порівняно з 2023 роком. Це свідчить про певну стабілізацію рівня податкового навантаження на кожну гривню отриманого фінансового результату. Хоча показник залишається стабільно високим, його зниження на фоні зростання чистого прибутку є позитивною тенденцією, оскільки вказує на те, що темпи приросту прибутку

почали дещо випереджати темпи зростання податкових зобов'язань. Це дозволяє підприємству залишати в своєму розпорядженні відносно більшу частку зароблених коштів для покриття дефіциту ліквідності та реінвестування в операційну діяльність.

Аналіз податкового навантаження виявив складну фінансову диспропорцію, адже при незначному зниженні частки податків у чистому прибутку, частка податкових виплат у структурі виручки стрімко зросла з 7,315 до 17,459. Це підтверджує, що попри відносну ефективність генерування прибутку, операційна діяльність Товариства опинилася під безпрецедентним фіскальним тиском. У 2024 році майже 17,5% кожної гривні доходу спрямовувалося на податкові платежі, що на фоні падіння обсягів реалізації стало основним чинником вимивання обігових коштів. Таким чином, саме відрив податкових зобов'язань від динаміки виручки став головною причиною раніше виявленого дефіциту платіжних засобів та критично низької абсолютної ліквідності [12].

Коефіцієнт пільгового оподаткування у 2024 році зріс з 1,852 до 7,319, що свідчить про суттєве розширення використання податкових преференцій та пільг у діяльності Товариства. Щодо загального коефіцієнта податкового навантаження, то у 2024 році він продемонстрував стрімке зростання з 1,4 до 6,57. Така динаміка підтверджує значне збільшення питомої ваги фіскальних вилучень, що за умов скорочення чистого доходу свідчить про агресивний характер податкового середовища. Поточне значення показника суттєво перевищує середньогалузеві орієнтири, що підтверджує високу фінансову прозорість ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» та його статус сумлінного платника податків. Водночас таке високе навантаження створює надмірний тиск на фінансову стійкість, що обґрунтовує необхідність оптимізації грошових потоків [35].

Виявлена у табл. 2.8 контрастна динаміка — де одночасно зростають і обсяги сплачених податків, і ефективність використання пільг — потребує візуального підтвердження для визначення загального тренду. Оскільки для

малого бізнесу критичною є не стільки абсолютна сума податків, скільки їх відносна вага у структурі доходу, необхідно розглянути траєкторію фіскального тиску в часі (рис. 2.4). Це дозволить наочно зафіксувати пікове навантаження у 2024 році та оцінити, чи є такий тиск адекватним загальним темпам розвитку підприємства [35].

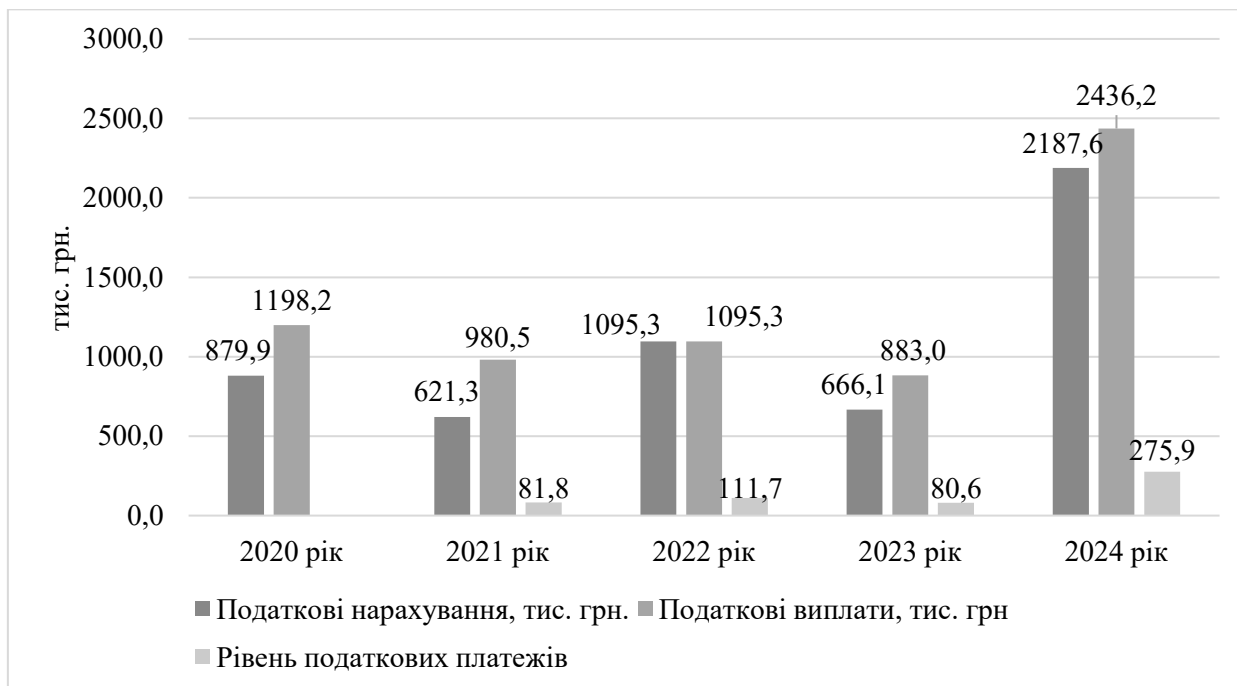

Рисунок 2.5 – Динаміка податкових нарахувань, виплат та рівня податкових платежів ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020–2024 рр.

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки К, Л, М, Н, О].

Проаналізуємо рис. 2.5, ми спостерігаємо, що сума нарахованих податків у 2024 році збільшилася на 1 521,5 тис. грн порівняно з 2023 роком. Це свідчить про значне розширення бази оподаткування та зростання фінансового результату до оподаткування, що є прямим наслідком активізації діяльності підприємства.

Обсяг фактично сплачених податків у 2024 році збільшився на 1 553,2 тис. грн відносно 2023 року, досягнувши пікового значення 2 436,2 тис. грн. Це свідчить про суворе виконання фіскальних зобов'язань перед бюджетом та можливе погашення заборгованостей попередніх періодів, що одночасно створює значне навантаження на грошові потоки підприємства.

Рівень податкових платежів у 2024 році збільшився на 195,3 в. п. порівняно з 2023 роком. Це свідчить про критичне зростання податкового тягаря, коли сума

фіскальних вилучень значно перевищує темпи зростання чистої ефективності, що стає основним деструктивним чинником для подальшого самофінансування розвитку малого бізнесу.

Візуалізована динаміка підтверджує, що фіскальний аспект у 2024 році перетворився з нейтрального на стримуючий чинник. Стрімке зростання виплат за умов низької ліквідності вимиває обігові кошти, які могли б бути спрямовані на оновлення техніки або зниження залежності від кредитів.

Окрім фіскального тиску, суттєвим фактором фінансового забезпечення малого бізнесу є ефективність залучення інструментів державної підтримки. Для обґрунтування необхідності залучення інструментів державної підтримки проведемо моделювання впливу безповоротного грантового фінансування на ключові показники ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ». На відміну від кредиту «5-7-9», який створює боргове навантаження, грантова підтримка діє як прямий приплив власного капіталу (табл. 2.9) [20].

Таблиця 2.9 Оцінка впливу залучення грантової підтримки на фінансову стійкість ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показник и	2020 рік			2021 рік			2022 рік			2023 рік			2024 рік		
	факти чне значе ння	модел ьне значе ння (гаран т 1 млн. грн.)	відхил ення (+,-)	факти чне значе ння	модел ьне значе ння (гаран т 1 млн. грн.)	відхил ення (+,-)	факти чне значе ння	модел ьне значе ння (гаран т 1 млн. грн.)	відхил ення (+,-)	факти чне значе ння	модел ьне значе ння (гаран т 1 млн. грн.)	відхил ення (+,-)	факти чне значе ння	модел ьне значе ння (гаран т 1 млн. грн.)	відхил ення (+,-)
Коефіціє нт абсолютн ої ліквіднос ті	0,108	0,185	+0,077	0,233	0,312	+0,079	0,028	0,095	+0,067	0,266	0,351	+0,085	0,043	0,115	+0,072
Рентабел ьність активів, %	3,517	5,2	+1,683	1,750	3,9	+2,15	0,416	2,8	+2,384	1,310	3,7	+2,39	2,537	5,1	+2,563
Ефект фін. важеля, %	-27,53	4,26	+31,79	-31,95	3,10	+35,05	-25,82	2,15	+27,97	-28,13	2,98	+31,11	-20,18	4,12	+24,3
Коефіціє нт автономії	0,172	6,215	+6,043	0,152	7,120	+6,968	0,182	6,085	+5,903	0,169	6,450	+6,281	0,221	5,120	+4,899

Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й]

Пропонуємо проаналізувати табл. 2.9, ми спостерігаємо, що залучення грантової підтримки дозволяє нівелювати критичні провали платоспроможності. Зокрема, у 2024 році модельне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності зросло до 0,115 в. п. порівняно з фактичним 0,043, а у 2023 році до 0,351 в. п. Це свідчить про формування суттєвого запасу вільних грошових коштів, які не обтяжені зобов'язаннями перед кредиторами. Це означає, що підприємство отримує здатність миттєво реагувати на фінансові виклики та уникати ризику касових розривів, що є важливим в умовах затримок бюджетного фінансування за державними договорами.

Щодо рентабельності активів, ми виявили, що у 2024 році за умови отримання підтримки показник може зрости з 2,5% до 5,1%, а у 2023 році з 1,3% до 3,7%. Це свідчить про високу чутливість малого бізнесу до вартості капіталу, адже безкоштовний грантовий ресурс звільняє прибуток від виплати відсотків. Це означає, що державна підтримка впливає на діяльність Товариства, створює основу для самофінансування.

Досліджуючи структуру капіталу через ефект фінансового важеля, ми виявили кардинальне зниження фінансового ризику. Оскільки фактичні значення ЕФВ протягом 2020–2024 рр. були стабільно від'ємними, залучення гранту дозволяє вийти із зони фінансової деструкції. У модельному сценарії негативний вплив важеля нівелюється, що свідчить про оптимізацію співвідношення між власними та позиковими коштами. Це означає, що заміщення кредитних ресурсів грантовим фінансуванням робить фінансову структуру ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» менш агресивною та максимально стійкою до можливого падіння доходів або зростання ринкових відсоткових ставок.

Аналізуючи коефіцієнт автономії, ми виявили стабільне зміцнення фінансової незалежності. У 2024 році цей показник може зрости до 5,120 в. п. порівняно з фактичним 0,221, а у 2023 році до 6,450 в. п.. Це свідчить про безпосередню капіталізацію державної допомоги, яка трансформується у власний капітал Товариства. Це означає, що кожен залучений мільйон грантової

підтримки не просто покриває поточні витрати, а створює довгострокову фінансову стійкість підприємства до фіскального тиску та зовнішніх економічних коливань, забезпечуючи фундамент для стратегічного розвитку.

Для визначення виявлених змін необхідно проаналізувати моделювання при отриманні підприємством гранта в розмірі 1 млн. грн., щоб ствердити чи є покращення показників лише короткостроковим сплеском, чи воно формує стійкий тренд розвитку (рис. 2.6)

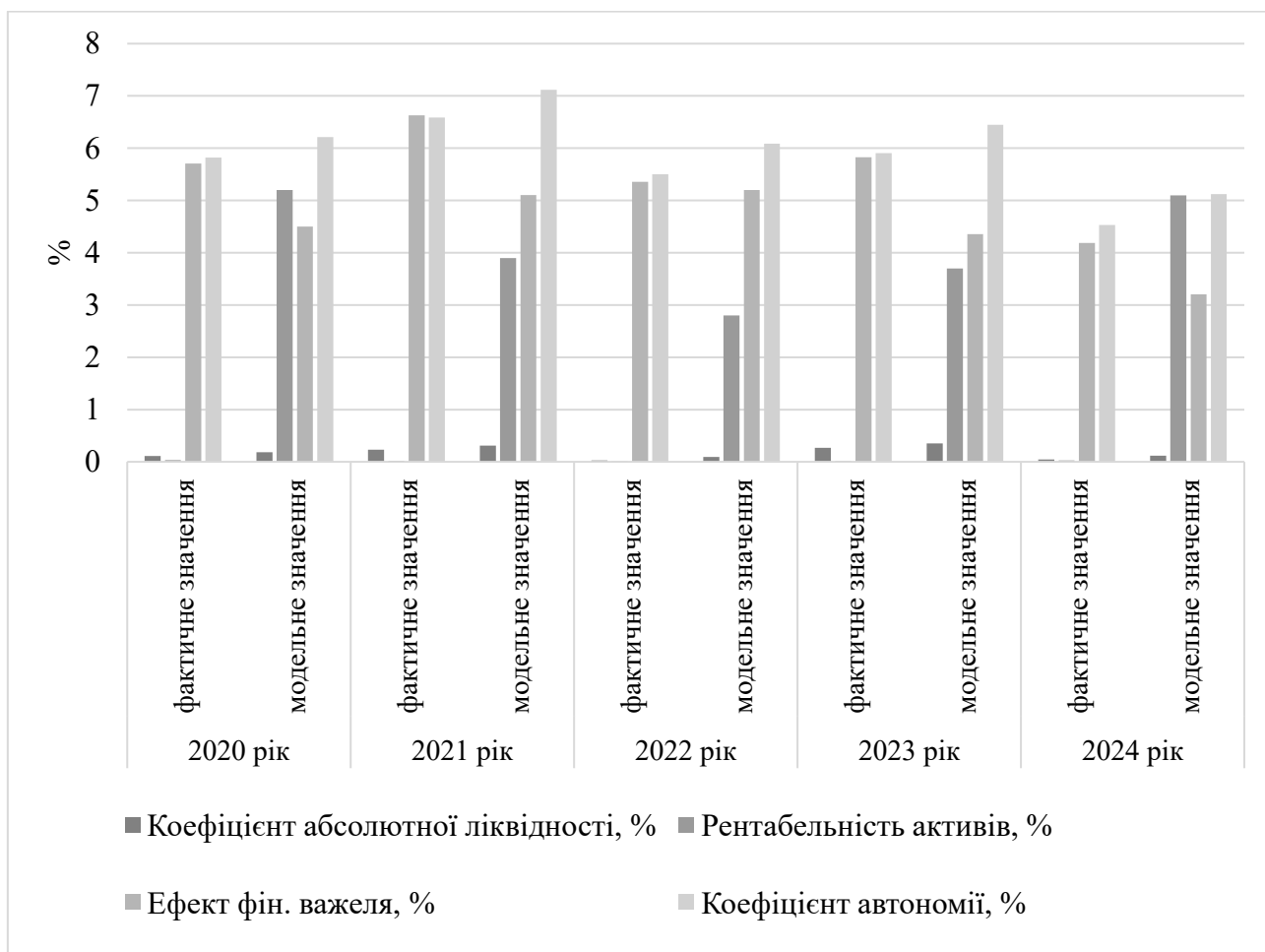

Рисунок 2.6 – Порівняльна динаміка фактичних та модельних показників фінансового стану ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за умови отримання грантової підтримки*

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, I, І, Й].

Ми спостерігаємо, що модельні значення мають кумулятивний характер, тобто з кожним роком розрив між фактичною та модельною лінією зростає. Це свідчить про те, що державна підтримка не є разовим інструментом, а виступає

потужним чинником впливу на капіталізацію в довгостроковій перспективі. Це означає, що залучення підтримки дозволяє підприємству повністю подолати дефіцит ліквідності та стабільно утримувати рентабельність вище нормативного рівня.

Таким чином, використання державної допомоги забезпечує не лише короточасне виживання, а сталий стратегічний розвиток, що робить перехід до активної грантової політики пріоритетним напрямом для Товариства [9].

Проведена оцінка фінансових аспектів підтвердила, що розвиток підприємства стримується гострою операційною нестійкістю, попри успішну реалізацію стратегії довгострокової стабілізації. З одного боку, підприємство мінімізувало фінансові ризики через скорочення боргового плеча до 3,53 та зміцнення власного капіталу, про що свідчить коефіцієнт автономії, який становить 0,221 у 2024 році. Проте цей позитивний тренд нівелюється критичним дефіцитом ліквідності, спричиненим сповільненням трансформації дебіторської заборгованості у грошові кошти, тобто уповільнення оборотності до 52,9 та надмірним накопиченням запасів. Аналіз фінансового важеля довів, що за поточної низької рентабельності активів навіть пільгове кредитування під 7% залишається економічно обтяжливим, оскільки диференціал стабільно перебуває у від'ємній зоні.

Виявлена пасивна стратегія щодо залучення альтернативних джерел фінансування свідчить про невикористаний потенціал безповоротних державних грантів. В умовах безпрецедентного зростання фіскального тиску, коли частка податків у виручці сягнула 17,459, відсутність активної грантової політики позбавляє Товариство можливості компенсувати вимивання обігових коштів. Результати моделювання за 2020–2024 рр. довели, що залучення грантової підтримки здатне докорінно змінити траєкторію розвитку, адже у 2024 році це дозволило б вивести рентабельність активів на рівень 5,1% та повністю подолати ризик касових розривів. Таким чином, перехід від боргового фінансування до активного залучення грантів є безальтернативним механізмом забезпечення фінансової стійкості ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» у стратегічній перспективі.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

3.1. Синтез ключових проблем у фінансових аспектах розвитку малого бізнесу

Результати проведеного у другому розділі дослідження свідчать, що фінансовий стан ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» перебуває у стані трансформації, де позитивні зрушення у структурі капіталу стикаються з критичними операційними бар'єрами. Для формування дієвої стратегії розвитку малого підприємства недостатньо лише констатувати факти — необхідно систематизувати виявлені деструктивні чинники та розробити інструментарій їх нейтралізації.

Особливої уваги потребує той факт, що виявлені дисбаланси мають не випадковий, а системний характер. Зокрема, критичне зниження ліквідності прямо корелює з недоліками у системі управління дебіторською заборгованістю, а високий фіскальний тиск свідчить про відсутність механізмів податкового планування та недовикористання державних стимулів. У цьому контексті стратегічне управління розвитком має базуватися на комплексному підході, який передбачає одночасну роботу над зміцненням внутрішньої стійкості та адаптацією до динамічного регуляторного середовища.

Для глибокого аналізу виявлених проблем доцільно згрупувати основні фактори впливу за джерелом їх виникнення, виділивши зовнішні детермінанти ринкового середовища та внутрішні чинники операційної діяльності (рис. 3.1)..

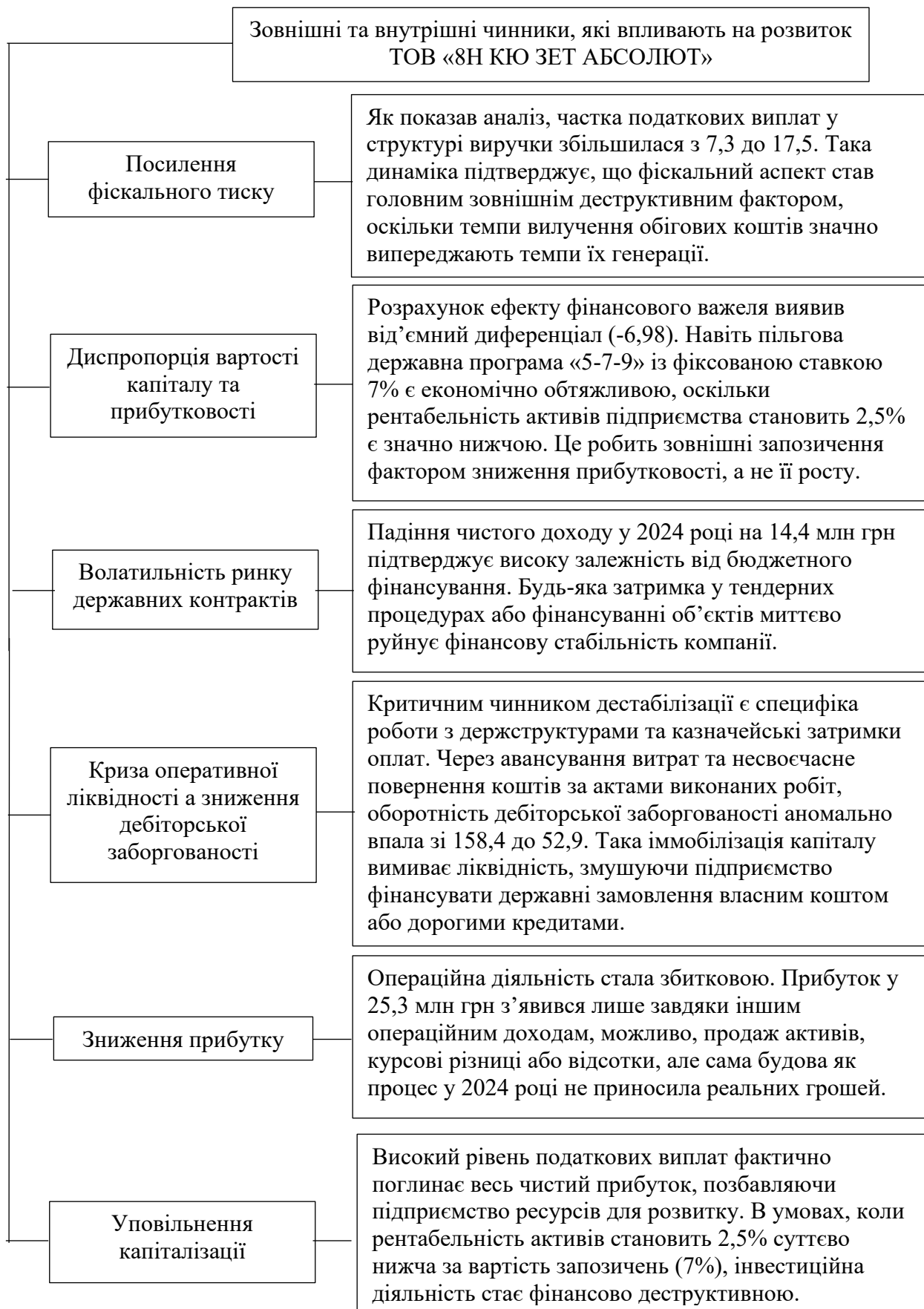

Рисунок 3.1 – Системна модель факторів впливу на фінансовий розвиток ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [27, 49, 50].

Запропонована модель (рис. 3.1) наочно демонструє, що внутрішні деструктивні процеси в ТОВ "8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ" є прямою проекцією зовнішніх викликів. Взаємозв'язок проявляється у тому, що зовнішній фіскальний та ринковий тиск накладається на внутрішню неефективність управління оборотним капіталом.

Наприклад, уповільнення оборотності дебіторської заборгованості не є виключно наслідком управлінських прорахунків — це результат зовнішнього збою у системі бюджетних розрахунків, на який система внутрішнього контролю підприємства не мала дієвих інструментів впливу. Таким чином, виникає кумулятивний негативний ефект, який блокує потенціал розвитку малого бізнесу через одночасне вимивання прибутку податками та іммобілізацію коштів у розрахунках.

Виявлена синергія негативних чинників потребує чіткої класифікації для формування подальшої стратегії розвитку. Оскільки фінансовий стан підприємства є результатом одночасної дії багатьох деструкторів, ми пропонуємо згрупувати всі виявлені під час аналізу проблеми у єдину систему. Це дозволить перейти від констатації фактів до визначення конкретних напрямів управлінського втручання. Систематизацію ключових проблемних питань, що гальмують фінансові аспекти розвитку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ», представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 Синтез ключових проблемних питань фінансових аспектів розвитку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»*

№	Проблемна група	Індикатор	Причина	Наслідок
1.	Критична іммобілізація високоліквідних активів	Абсолютна ліквідність 0,043 %	Дефіцит грошового потоку через порушення платіжної дисципліни замовників.	Ризик касового розриву та неплатоспроможності.

Продовження табл. 3.1

№	Проблемна група	Індикатор	Причина	Наслідок
2.	Криза інкасації дебіторської заборгованості	Період обороту зменшено з 158,4 по 52,9	Держава вчасно не платить, а підприємство не вимагає гроші.	Формування застію, що блокує кругообіг капіталу підприємства.
3.	Ефект від'ємного фінансового левериджу	Диференціал фінансового важеля -6,975	Кредитний відсоток (7%) вищий, ніж реальний зарібок компанії (2,5%).	Фінансовий важіль працює на саморуйнування власного капіталу.
4.	Неприбутковість будівництва	Чистий вплив операційних факторів -25,1 млн грн	Дисбаланс між темпами росту операційних витрат та динамікою чистого доходу.	Основна робота підприємства не приносить грошей, підприємство виживає за рахунок інших доходів.
5.	Надмірні податки	Податкові виплати в обсязі виручки становлять 17,459	Податкове навантаження зросло вдвічі швидше, ніж доходи фірми.	Гроші, які мали піти на покупку техніки, йдуть на податки.
6.	Втрата зарібку на матеріалах	Падіння маржі на 0,84	Матеріали подорожчали, а ціни в контрактах з державою залишилися старими.	Прибуток зменшується через інфляцією ще до завершення будівництва.
7.	Затоварення складу	Ріст запасів на 2,6 млн грн	Закуплено забагато матеріалів, які просто лежать і не використовуються.	Гроші «заморожені» в матеріалах замість того щоб бути в обороті.
8.	Зупинка розвитку	Приріст капіталу лише 0,124%	Підприємство заробляє надто мало, щоб вкладати у своє майбутнє.	Підприємство топчеться на місці, втрачаючи позиції на ринку.
9.	Слабкий фінансовий контроль	Падіння трансформації на 3,529%	Відсутність інтегрованої системи контролінгу та оперативного реагування на відхилення.	Зниження якості управлінських рішень через дефіцит релевантної фінансової інформації.

* Примітка: Складено автором на основі джерела [20, 31, 50, 52].

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна констатувати, що фінансовий розвиток ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» на сучасному етапі заблокований комплексною системою деструктивних чинників. Проведений синтез дозволив довести, що критичний стан підприємства є наслідком не

поодиноких помилок, а кумулятивного ефекту, де зовнішні макроекономічні шоки входять у резонанс із внутрішньою інертністю управління.

ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» потребує негайного переходу від пасивної моделі очікування оплат до активної стратегії фінансового оздоровлення. Враховуючи виявлені вузли проблем, така стратегія має базуватися на трьох векторах: розблокуванні дебіторської заборгованості, радикальній оптимізації операційних витрат та реструктуризації податкового навантаження.

3.2. Основні напрями та заходи з поліпшення фінансових аспектів розвитку малого бізнесу та інструменти їх реалізації

Результати проведеного у підрозділі 3.1 синтезу довели, що подолання фінансової дестабілізації ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» неможливе шляхом точкових рішень. Виявлена системна взаємозалежність проблем — від критичного дефіциту готівки до токсичності кредитного навантаження — вимагає впровадження комплексної стратегії фінансового оздоровлення. Метою цього підрозділу є обґрунтування пріоритетних напрямів оптимізації фінансових ресурсів та вибір інструментів, що дозволять розірвати ланцюгову реакцію негативних чинників і забезпечити сталий розвиток підприємства.

Успішна реалізація розроблених рекомендацій вимагає не просто набору окремих дій, а чіткої, послідовної та пріоритезованої стратегії. В умовах обмеженості ресурсів управлінські рішення мають бути інтегровані в єдиний алгоритм, що забезпечує синергію між заходами з термінової стабілізації та стратегічного розвитку. Саме такий підхід дозволяє трансформувати виявлені проблеми у контрольовані показники зростання через покрокову реалізацію наступної моделі (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Алгоритм управління фінансовими складовими розвитку
ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [24, 25].

Для практичного впровадження кожного з етапів алгоритму та подолання виявлених системних проблем, пропонується використання наступного інструментарію (рис. 3.3)

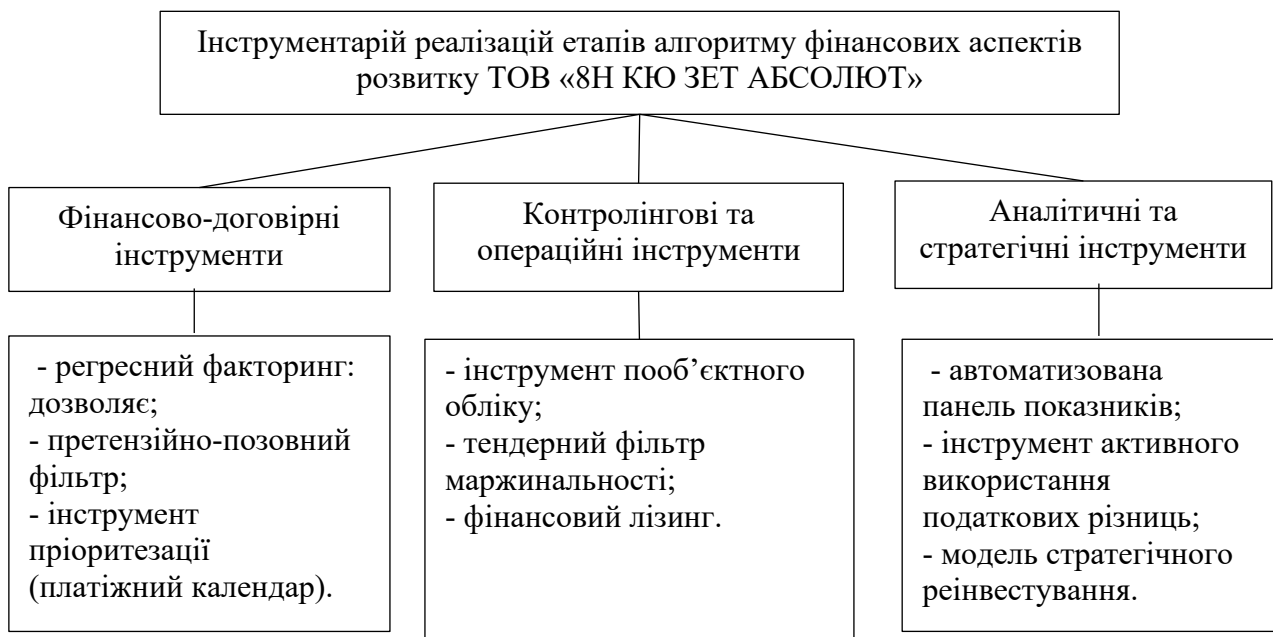

Рисунок 3.3 – Комплекс фінансово-управлінських інструментів реалізації стратегії стабілізації ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [32, 56].

Першочерговим завданням у межах алгоритму є відновлення платоспроможності через розблокування іммобілізованого капіталу в дебіторській заборгованості. Ключовим інструментом тут виступає регресний факторинг, який дозволяє підприємству отримувати до 90% оплати за виконані будівельні роботи від банку одразу після підписання актів, не чекаючи тривалого бюджетного фінансування. Паралельно із цим запроваджується претензійно-позовний фільтр, що передбачає обов'язкове включення до договорів пунктів про автоматичне нарахування пені та штрафів за затримку оплати понад 10 робочих днів, що дисциплінує замовників. Завершує блок платіжний календар, який впроваджує жорстку черговість виплат, де першочерговими є критичні операційні витрати, такі як паливо та оренда спецтехніки, що гарантує безперервність будівельного циклу.

Наступний блок інструментів спрямований на оздоровлення операційної моделі та вихід підприємства із зони збитковості. Інструмент пооб'єктного обліку забезпечує деталізований контроль витрат за кожним окремим майданчиком у режимі реального часу, дозволяючи миттєво ідентифікувати перевищення лімітів собівартості. Для запобігання новим фінансовим втратам впроваджується тендерний фільтр маржинальності, який виступає захисним бар'єром та відсікає потенційно збиткові контракти з низькою рентабельністю ще на етапі підготовки заявки. Водночас, для модернізації технічного потенціалу без критичного вилучення готівки, пропонується фінансовий лізинг, що дозволяє оновлювати парк техніки за рахунок майбутніх доходів, підвищуючи фондівіддачу активів.

Заключний етап алгоритму передбачає формування фундаменту для довгострокової фінансової стійкості через цифровізацію та капіталізацію. Автоматизована панель показників забезпечує керівництво актуальною інформацією про стан ліквідності та рентабельності, повністю ліквідуючи управлінський лаг при прийнятті рішень. Для збереження заробленого ресурсу використовується інструмент активного використання податкових різниць, який дозволяє законно оптимізувати базу оподаткування прибутку та зменшити

фіскальний тиск на чистий дохід. Фінальним елементом стратегії є модель стратегічного реінвестування, яка встановлює чіткий регламент спрямування частини прибутку на нарощення власного капіталу, що в перспективі забезпечує перехід підприємства від боргової залежності до повної фінансової автономії.

Для забезпечення цілісного сприйняття запропонованої стратегії, ми систематизували взаємозв'язок між виявленими у розділі 3.1 проблемними питаннями та розробленими інструментами їх нівелювання. У таблиці 3.2 представлено стратегічні напрямки трансформації ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» із кризового стану до сталого розвитку.

Таблиця 3.2 Стратегічні напрями та заходи впливу на покращення фінансово – управлінських аспектів розвитку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ»*

№	Напрями	Заходи	Інструмент	Очікуваний результат
1.	Стабілізація ліквідності	Створення міжфункціональної кризової групи (фінансисти, юристи, комерсанти).	Щоденний контроль оплат; жорстка претензійно-позовна робота.	Скорочення терміну інкасації дебіторської заборгованості до 3–4 днів.
		Мотивація фінансового відділу.	Прив'язка премій менеджерів до показника "день інкасації".	Прискорення оборотності капіталу на 7 днів.
		Резервування та пріоритезація готівки.	Введення норми незнижуваного залишку; щоденний реєстр платежів.	Досягнення нормативу абсолютної ліквідності.
2.	Оперативна ефективність	Усунення джерел операційної збитковості.	Пооб'єктне бюджетування та щотижневий аналіз відхилень собівартості.	Вихід основної діяльності для отримання основного доходу
		Відновлення виробничого потенціалу.	План інвестиційного оновлення основних засобів; контроль завантаження техніки.	Компенсація зниження фондоозброєності (-166,7%).
		Оптимізація податкового навантаження.	Податковий аудит та вдосконалення облікової політики.	Мінімізація фіскального тиску на чистий прибуток.

Продовження табл. 3.2

№	Напрями	Заходи	Інструмент	Очікуваний результат
3.	Стратегічне управління	Ліквідація інформаційного розриву.	Модернізація ІТ-системи (інтеграція складу, бухгалтерії та управління).	Зростання оперативності та достовірності даних.
		Управління капіталізацією.	Розробка фінансової моделі стратегічного реінвестування прибутку.	Досягнення нормативного коефіцієнта автономії.
		стратегічно – орієнтований ризик-менеджмент.	Впровадження системи раннього фінансового реагування.	Перехід від констатації криз до їх запобігання.

* Примітка: Складено автором на основі джерела [12, 40, 48].

Пропонуємо розглянути діаграму, щоб зрозуміти, чи ці заходи нам допоможуть відновити ключові фінансові показники та забезпечити стійкий розвиток. Прогнозована динаміка ключових показників Товариства після реалізації запропонованих заходів зображена на рис. 3.4.

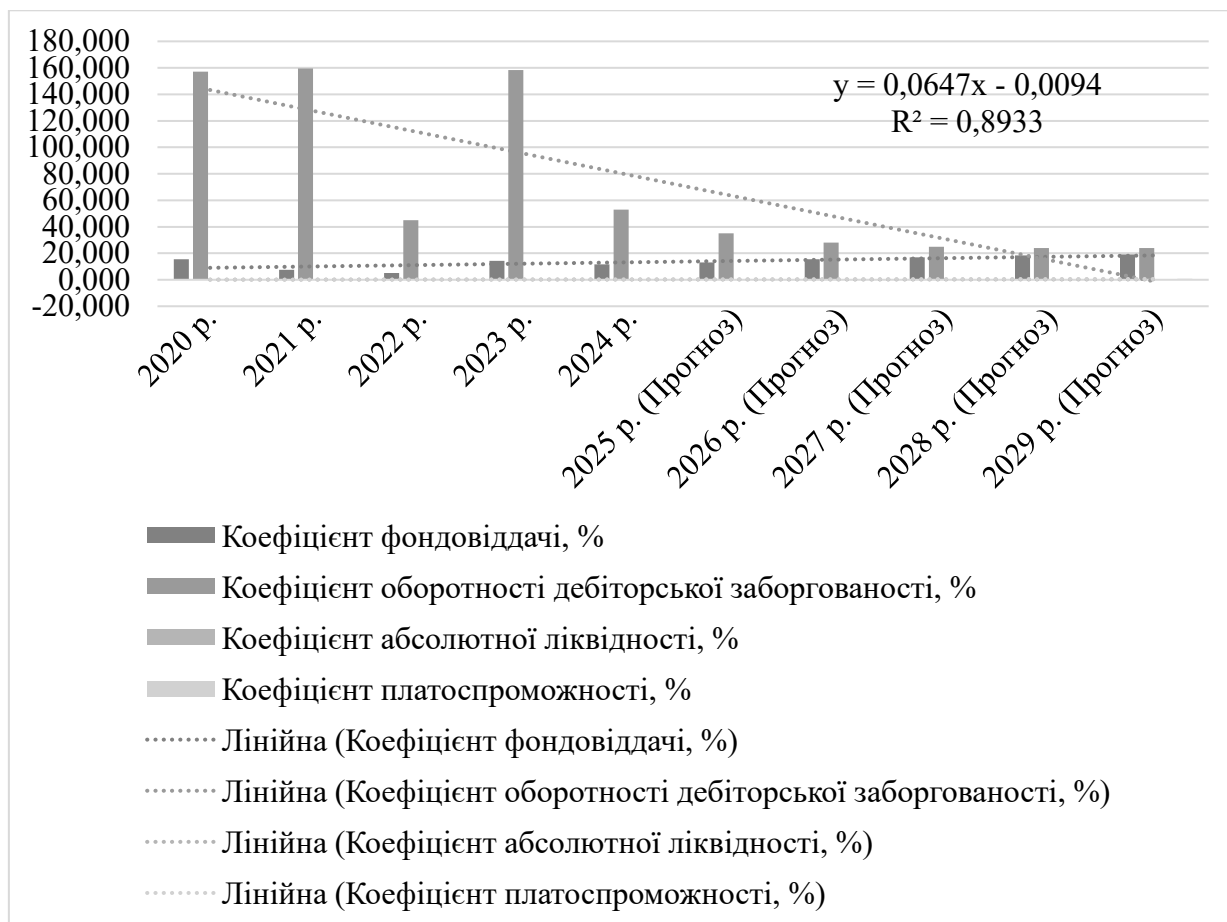

Рисунок 3.5 – Прогноз поліпшення критичних фінансових показників
ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» на 2025–2029 рр.*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [50, 51].

Прогнозний аналіз, чітко підтверджує очікувану ефективність розроблених триетапних заходів. На діаграмі видно, що в результаті впровадження кризової інкасації, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості прогнозовано демонструє різке зниження у 2025–2026 рр., що є критично важливим для вивільнення капіталу. Це, у свою чергу, призводить до різкого зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності з критичного рівня до нормативного 0,2% у 2026 р., ліквідуючи загрозу неплатоспроможності. Паралельно, коефіцієнт фондівдачі демонструє стійке зростання, підтверджуючи ефективність заходів з оновлення основних засобів та підвищення операційної ефективності.

Важливим елементом прогнозованої моделі є високе значення коефіцієнта детермінації, що становить 0,8933, яке відображене на діаграмі. Це свідчить про високий ступінь надійності та адекватності побудованої лінійної тенденції, що використовується для прогнозу. Значення коефіцієнта детермінації близько до 1, це означає, що майже 89,33% варіації прогнозних значень може бути пояснено закономірністю впровадження та кумулятивним ефектом запропонованих заходів.

Отже, прогноз показує, що повна та своєчасна реалізація заходів є життєво необхідною програмою, яка дозволить Товариству не лише вийти з зони критичних фінансових ризиків, але й створити надійний, технологічно сучасний фундамент для сталого зростання до 2029 року.

Підсумовуючи розробку основних напрямів удосконалення фінансових аспектів ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ», можна стверджувати, що запропонована стратегія є цілісною відповіддю на системну кризу підприємства. Перехід від пасивного управління до чітко структурованого триетапного алгоритму дозволяє не лише локалізувати поточні загрози, а й сформувавши фундамент для майбутньої фінансової стійкості. Завдяки впровадженню

кризової інкасації та нової системи мотивації персоналу досягається критично важливе скорочення терміну обороту дебіторської заборгованості, що вивільняє ресурси для покриття термінових зобов'язань без нарощування токсичних кредитів. Впровадження пооб'єктного бюджетування та податкової оптимізації перетворює основну діяльність із витратного центру на джерело прибутку, що є необхідною умовою для подолання наслідків падіння фондоозброєності. Модернізація ІТ-системи та впровадження механізмів випереджального реагування ліквідує інформаційний вакуум, дозволяючи керівництву переходити від простої фіксації збитків до ефективного запобігання ризикам.

Успішна реалізація представленого плану заходів забезпечить кумулятивний ефект, де стабілізація ліквідності дозволить інвестувати в ефективність, а зростання ефективності — нарощувати власний капітал. Як засвідчило прогнозне моделювання з високим ступенем надійності, запропонований інструментарій є життєво необхідним механізмом трансформації ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» із зони критичного ризику в зону сталого стратегічного розвитку.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз фінансових аспектів розвитку малого бізнесу на матеріалах ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» дозволив сформувати цілісну картину стану підприємства та виявити ключові фактори впливу на його стратегію розвитку. За результатами дослідження було зроблено такі висновки:

1. Фінансові аспекти розвитку малого бізнесу є комплексною системою, яка поєднує внутрішній механізм господарювання та зовнішні інструменти державного регулювання. Ми виявили, що ефективність цієї системи залежить від збалансованого управління ресурсною, процесною та аналітичною складовими, де базовою умовою зростання виступає власний капітал та реінвестування прибутку. Це свідчить про те, що формальні критерії Податкового кодексу та бухгалтерські ліміти не лише класифікують підприємство, а й безпосередньо формують його фінансові можливості та рівень податкового навантаження. Це означає, що внутрішні зусилля підприємства з оптимізації грошових потоків повинні обов'язково підкріплюватися зовнішньою державною підтримкою та інтеграційними формами взаємодії, а саме франчайзинг, кластеризація, які дозволяють малим суб'єктам долати обмеженість власних ресурсів та мінімізувати інвестиційні ризики;

2. Встановлено, що оцінка фінансових аспектів малого бізнесу базується на поєднанні статичної діагностики та динамічного аналізу операційних і фінансових процесів. Ми виявили, що ключовими індикаторами життєздатності підприємства виступають показники валової маржі, сили дії операційного та фінансового важелів, які дозволяють кількісно визначити рівень підприємницького ризику та доцільність залучення позикового капіталу. Це свідчить про те, що фінальним критерієм ефективності управління ресурсами є система показників рентабельності, яка відображає здатність малого підприємства генерувати прибуток у межах існуючої структури витрат. Це означає, що цілісна аналітична процедура обов'язково має включати оцінку фіскального тиску через показники податкового навантаження та ефективності

податкового планування. Таким чином, комплексне використання запропонованого інструментарію дозволяє не лише констатувати поточний стан стійкості, а й здійснювати стратегічне управління прибутком і ризиками, забезпечуючи оптимальне співвідношення між власними та залученими ресурсами в умовах обмеженого капіталу;

3. Аналіз формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» виявив, що фінансовий стан підприємства характеризується глибокою асиметрією між довгостроковою стійкістю та поточною платоспроможністю. Ми виявили, що нерозподілений прибуток є ключовим рушієм капіталізації, забезпечуючи високий рівень самофінансування, що дозволило суттєво знизити рівень фінансового левериджу у 2024 році. Це свідчить про успішну стратегію нарощення внутрішнього капіталу та цілеспрямовану політику фінансового оздоровлення шляхом скорочення обсягу зобов'язань на 19%. Однак, факторний аналіз підтвердив, що підсумкова прибутковість Товариства критично залежить від нерегулярних неопераційних доходів, які нівелюють значні втрати від основної діяльності. Це означає, що попри зміцнення автономії, підприємство опинилося у стані дефіцитної стійкості, адже накопичення активів у формі запасів призвело до критичного падіння абсолютної ліквідності та відсутності резерву готівкових коштів. Таким чином, головним внутрішнім фактором впливу на розвиток є нездатність підприємства трансформувати паперовий прибуток у реальну ліквідність, що створює високий ризик касових розривів та обмежує маневреність капіталу в умовах нестабільних державних контрактів;

4. Виявлено, що головним оперативним обмежувачем є критичне уповільнення оборотності дебіторської заборгованості та зниження коефіцієнта адекватності фінансування. Це свідчить про те, що низька рентабельність активів робить використання навіть пільгових кредитів («5-7-9») економічно не вигідним через від'ємний диференціал фінансового важеля. Це означає, що фіскальний аспект перетворився на деструктивний чинник, оскільки зростання коефіцієнта податкового навантаження у 2024 році скорочує обігові кошти та знижує

показники ліквідності. Результати моделювання довели, що лише перехід до активної грантової політики дозволив би подвоїти рентабельність активів та зміцнити автономію без нарощення боргів. Таким чином, стратегічний розвиток підприємства в умовах високого фіскального тиску та операційної вразливості можливий лише за умови оптимізації управління дебіторською заборгованістю та залучення безповоротних інструментів державної підтримки;

5. Встановити, що фінансовий розвиток ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» на сучасному етапі заблокований кумулятивною дією деструктивних чинників системного характеру. Ми виявили, що ключовим вузлом проблем є резонанс між зовнішніми викликами та внутрішньою неефективністю, що призвело до критичної іммобілізації активів і кризи інкасації дебіторської заборгованості. Це свідчить про глибокий операційний дисбаланс, за якого основна діяльність підприємства стала неприбутковою, а від'ємний фінансовий леверидж працює на саморуйнування власного капіталу. Це означає, що виживання підприємства за рахунок неопераційних доходів є нестійкою моделлю з мінімальним приростом капіталу. Таким чином, виявлена синергія негативних факторів потребує негайного переходу від пасивного менеджменту до активної стратегії фінансового оздоровлення, зосередженої на розблокуванні грошових потоків, оптимізації витрат та впровадженні інструментів податкового планування;

6. Обґрунтування стратегічних напрямів розвитку ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» дозволило сформувати цілісну систему заходів, спрямовану на подолання виявленої системної кризи. Ми виявили, що першочерговим інструментом відновлення життєздатності підприємства є впровадження регресного факторингу та платіжного календаря, що дозволить розблокувати «заморожений» у дебіторській заборгованості капітал. Це свідчить про необхідність переходу до моделі пооб'єктного бюджетування та тендерного фільтра маржинальності, які трансформують основну діяльність із витратного центру на джерело прибутку. Це означає, що запропонований триетапний алгоритм забезпечує кумулятивний ефект, а саме залучення грантової підтримки та лізингу замість токсичного кредитування дозволить нівелювати від'ємний

фінансовий важіль. Прогнозне моделювання підтвердило високу надійність стратегії, вказуючи на можливість досягнення нормативу абсолютної ліквідності вже у 2026 році. Таким чином, реалізація розробленого комплексу інструментів забезпечить трансформацію Товариства із зони критичного ризику в стан сталого стратегічного розвитку до 2029 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеев І.В., Паранчук С.В., Червінська О.С., Синютка Н.Г. Управління податковим навантаженням підприємств. *Регіональна економіка*. 2016. № 4. С. 145–152.
2. Аналіз ефективності (прибутковості) діяльності компанії URL: https://stud.com.ua/14890/finans/analiz_efektivnosti_pributkovosti_diyalnosti_kompaniyi#google_vignette (дата звернення: 13.01.2026).
3. Аналіз показників ліквідності і платоспроможності підприємства URL: <https://buklib.net/books/28009/> (дата звернення: 14.01.2026).
4. Бедринець М. Д., Сурженко А. В. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 320 с.
5. Василенко К. В. Прибуток підприємства: теоретична сутність і необхідність оцінки. Концепт науки XXI: стратегії, методи та наукові інструменти : тези доп. VII Міжнар. студ. наук. конф. (м. Кропивницький, 28 лют. 2024 р.). Кропивницький, 2024. С. 25.
6. Василенко К. В. Banking supervision of problem banks: essence and necessity in the current conditions of development of the banking system of Ukraine. The driving force of science and trends in its development : papers of the V International Scientific and Theoretical Conference (Coventry, United Kingdom, Dec. 22, 2023). Coventry, 2023. P. 21.
7. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник. К.: НІОС, 2000. 416 с.
8. Відносні показники ділової активності URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/103-vidnosni-pokaznyky-dilovoi-aktyvnosti>
9. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій. – 4-те вид. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 302 с. (дата звернення: 05.01.2026).
10. Володимир Зеленський: Малий і середній бізнес – це основа економіки України, тож він є важливим пріоритетом для держави // Офіційне інтернет-представництво Президента України: [Веб-сайт]. 2021. URL:

<https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-malij-i-serednij-biznes-ce-osnovaekonom-67213> (дата звернення: 02.01.2026).

11. Гевлич Л. Л., Гевлич І. Г. Державна підтримка малого бізнесу: реалії сьогодення. *Економіка та управління в умовах війни* : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 15 трав. 2024 р. Вінниця, 2024. С. 44–46.
12. Говорушко Т.А. Концепція фінансового забезпечення малих промислових підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. №4. С.100-104.
13. Голич Н.В., Панухник О.В. Погляд на категорію «малий бізнес» у призмі сучасного бачення та європейських підходів. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: Тернопільський нац. техн. ун-т. 2019. № 3 (58). С. 90-97. URL: <http://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=618>.
14. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. Фінанси: Підручник. – К. :, 2019
15. Державна підтримка розвитку бізнесу в Україні URL: <https://buklib.net/books/27948/> (дата звернення: 03.01.2026).
16. Єдиний податок в Україні у 2025 році: групи платників єдиного податку URL: <https://services.dtkr.ua/catalogues/indexes/14-jedinii-podatok-v-ukrayini-u-2025-roci-grupi-platnikov-jedinogo-podatku> (дата звернення: 03.01.2026).
17. Жаліло Я. Євроасоціація і нові можливості розвитку малого бізнесу в Україні. *Дзеркало тижня*. 2015. 21 лист. С. 7.
18. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Документ 996-XIV, чинний, поточна редакція — Редакція від 03.09.2024, підстава - 3257-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 02.01.2026).
19. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення: 03.01.2026).
20. Заяць О. І. Фінансове забезпечення малого підприємництва: проблеми та напрями державної підтримки : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 250 с.

21. Івченко Л.В., Удовик Н.Л. Власний капітал: джерела формування та функції. *Молодий вчений*. №1 (28). 2018. С.55-58.
22. Кобилецький В. Р. Відносні показники ліквідності і платоспроможності. *Financial Analysis online*. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/102-vidnosni-pokaznyku-likvidnosti> (дата звернення: 14.01.2026).
23. Кобилецький В. Р. Відносні показники фінансової стійкості. *Financial Analysis online*. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/100-vidnosni-pokaznyku-finansovoi-stiikosti> (дата звернення: 14.01.2026).
24. Комарецька П.В. Формування стратегії управління фінансовим потенціалом підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. №9. С.90-93
25. Крисак А. О., Мусятовська О. С. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 12. С. 68–73.
26. Критерії поділу платників податків на великі, середні та малі підприємства для визначення способу подання податкової звітності URL: <https://cvp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/657679.html> (дата звернення: 03.01.2026).
27. Кушнір О. К. Малий бізнес в Україні: проблеми розвитку. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2015. Вип. 10. С. 178–183.
28. Маржа та прибуток: різниця, про яку варто знати підприємцям URL: <https://blog.keycrm.app/uk/marzha-ta-pributok-rizniciya-pro-yaku-varto-znati-pidpriiemcyam/> (дата звернення: 16.01.2026).
29. Мельничук Г. С. Організація та методика аналізу податкового навантаження на підприємство: теоретичні аспекти. *Збірник наукових праць УДФСУ*. 2019. № 1. С. 159–175.
30. Методика аналізу фінансової стійкості малого підприємства URL: https://pidru4niki.com/1638052060967/ekonomika/metodika_analizu_finansovoyi_stiykosti_malogo_pidpriyemstva#358 (дата звернення: 04.01.2026).

31. Мірошник Р., Прокоп'єва У. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: проблеми і перспективи. *Вісник НУ «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2020. Т. 4, вип. 1. С. 63–71.
32. Лобунець Т. В., Гончар Г. П. Особливості інвестування бізнесу в умовах війни. *Наукові перспективи*. 2022. Т. 8, вип. 26. С. 1–10.
33. Організаційно-економічні аспекти розвитку підприємницьких структур в Україні та світі : монографія / за заг. ред. Т. Гринько. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022. 400 с.
34. Орлова В. О. Переваги малого бізнесу як основа його розвитку: орієнтири державної політики. *Науковий вісник НУ ДПС України*. 2018. № 4 (55). С. 10–16.
35. Побережець О. В., Гусєв А. О. Фінансовий аналіз як інструмент оптимізації податкового навантаження підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. Вип. 3 (46). С. 122–133.
36. Погрібна О. О. Формування інтеграційних зв'язків малого та середнього бізнесу в умовах глобалізації. *Економіка та держава*. 2019. № 10. С. 60–64.
37. Податковий кодекс України Документ 2755-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 05.10.2025, підстава - 4577-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 04.01.2026).
38. Подплетній В.В. Державна фінансова підтримка розвитку малих підприємств. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. *Економічні науки*. 2015. Вип. 27. С. 65-75.
39. Показники ділової активності підприємства URL: <https://buklib.net/books/28032/> (дата звернення: 03.01.2026).
40. П'ятак І. В. Джерела фінансування підприємств малого бізнесу. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2017. №1 (17). С. 153-155.
41. Рентабельність підприємства URL: <https://buklib.net/books/37330/> (дата звернення: 04.01.2026).

42. Рентабельність. Сутність та показники URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/229-rentabelnist> (дата звернення: 04.01.2026).
43. Рудницька О. М., Шпак Н. З. Система управління капіталом підприємства. *Економіка, планування і управління галузі*. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2018. № 1. С. 257–259.
44. Синчак В. П. Зняття податкових обмежень для платників єдиного податку третьої групи в умовах воєнного стану як чинник підприємницької активності. *Облік і фінанси*. 2023. №1 (99). С. 97 – 107. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1\(99\)-97-107](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2023-1(99)-97-107)
45. Синчак В. П. Сутність спрощеної системи оподаткування і її місце в податковому регулюванні розвитку малого підприємництва. Посилення ролі спрощеної системи оподаткування в податковому регулюванні розвитку інноваційно-інвестиційного малого підприємництва. Фінансово-управлінські аспекти інноваційно-інвестиційного розвитку підприємництва в національній економіці: монографія / за заг. і наук. ред. д. е.н., проф. Синчака В.П. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. С. 254 – 269; 328 – 432.
46. Синчак, В., Кульбачний, В. (2024). Фінансовий механізм компаній-автоперевізників в системі управління фінансами: теоретичний аспект. *Облік і фінанси*, 3(105), 103–111. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3\(105\)-103-111](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3(105)-103-111).
47. Солованюк С. М. Розвиток малого бізнесу в Україні в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2017. Т. 2, вип. 2. С. 130–133.
48. Табінський В. А., Сімон А. П., Стасюк А. В. Деякі аспекти розвитку малого підприємництва в Україні. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 36–39.
49. Тимошук В., Ціх Г. В. Проблеми малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Трансформація бізнесу для сталого майбутнього*: тези доп. II міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль, 2022. С. 183–184.
50. Тимченко О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в умовах пандемії COVID-19. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. С. 1–6.

51. Фастовець А. А., Фисун І. В. Фінанси малого бізнесу : навч. посіб. К. : Кондор-Видавництво, 2013. 302 с.
52. Фінанси підприємств : навч. посіб. 2-ге вид. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
53. Фінанси : підручник / за ред. І. О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 720 с.
54. Фінансовий аналіз URL: <https://buklib.net/books/34095/> (дата звернення: 02.01.2026).
55. Чалюк Ю. Глобальні соціально-економічні наслідки російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. С. 1–10.
56. Час для роботи: як відновлювався та адаптувався український бізнес за рік війни. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/chas-dlya-robotiyak-vidnovlyuvavsya-ta-adaptuvavsya-ukrajinskiy-biznes-za-rik-viyeni-12154170.html> (дата звернення: 17.01.2026).

Виконала здобувачка вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, денної форми навчання
« » 2026 р.

Підпис

**Катерина
ВАСИЛЕНКО**

Ім'я, прізвище

Науковий керівник
д.е.н., професор
« » 2026 р.

Підпис

Віктор СИНЧАК

Ім'я, прізвище

Робота допущена до захисту:
завідувачка кафедри
к.е.н., доцентка
« » 2023 р.

Підпис

Алла КРУШИНСЬКА

Ім'я, прізвище

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 1. Загальні критерії визначення малого бізнесу в Україні*

Показник	Категорії			
	мікробізнес	малий бізнес	середній бізнес	великий бізнес
Балансова вартість активів	до 350 тис. євро	до 4 млн. євро	до 20 млн. євро	понад 20 млн
Чистий дохід	до 700 тис. євро	до 8 млн. євро	до 40 млн. євро	понад 40 млн
Середня кількість працівників	до 10 осіб	до 50 осіб	до 250 осіб	понад 250 осіб

* Примітка: Складено автором на основі джерела [26].

Додаток Б

Таблиця 2. Критерії малого бізнесу для застосування спрощеної системи оподаткування*

Показник	Категорії груп платників податків			
	1 група	2 група	3 група	4 група (
Ліміти річного доходу	1 336 000 грн.	6 672 000 грн.	9 336 000 грн.	частка с/г дорівнює або перевищує 75%
Дозволена кількість працівників	не використовують працю найманих осіб	не більше 10 осіб	кількість не обмежена	кількість не обмежена
Ставка звичайна	10	>20	3%, 5%	0,95%, 0,57%, 0,57%, 0,19%, 2,43%, 6,33%
Ставка підвищена	15	-	6%, 10%	

* Примітка: Складено автором на основі джерела [16, 37, 44].

Додаток В

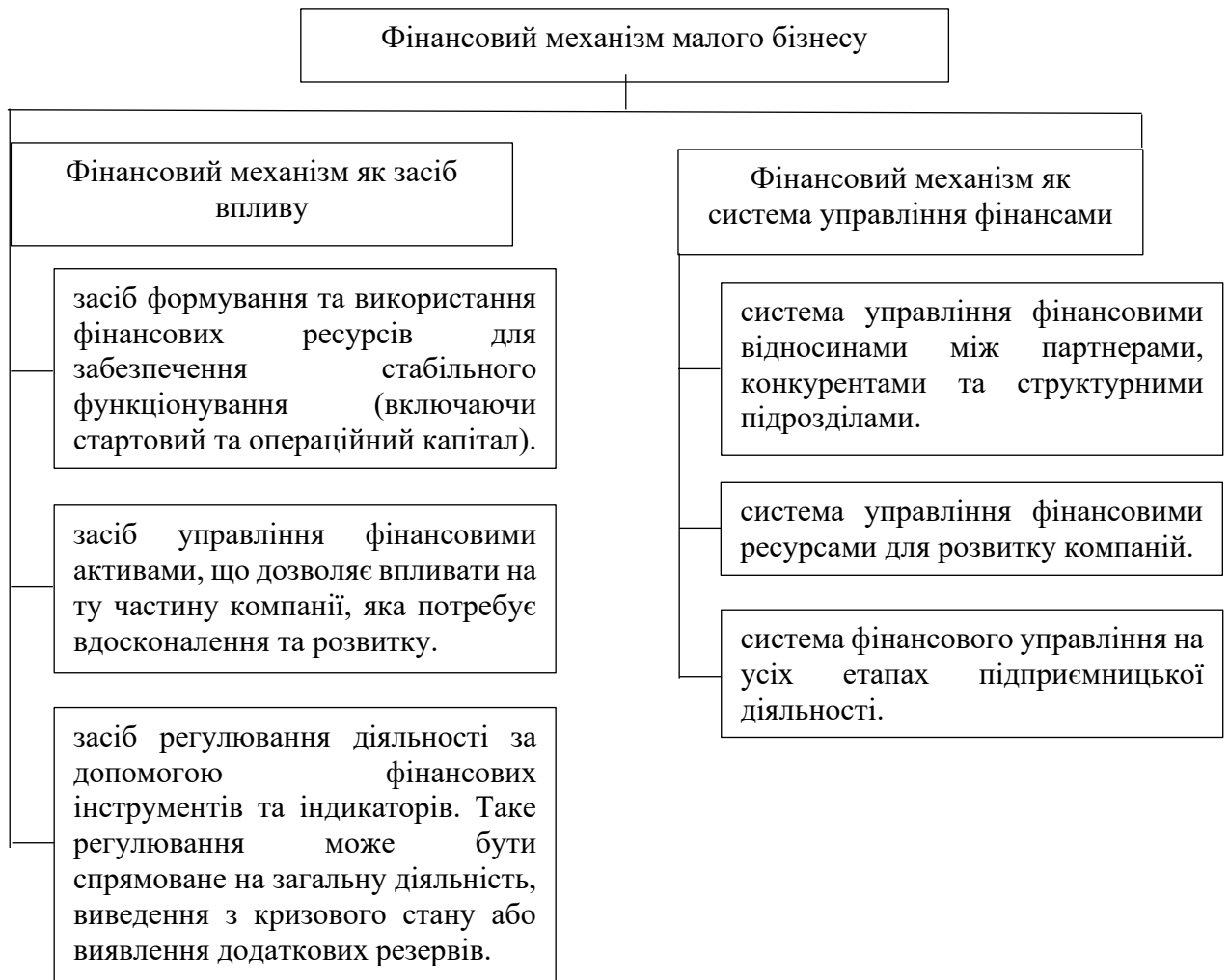

Рисунок 1 - Фінансовий механізм малого бізнесу.*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [51].

Додаток Г

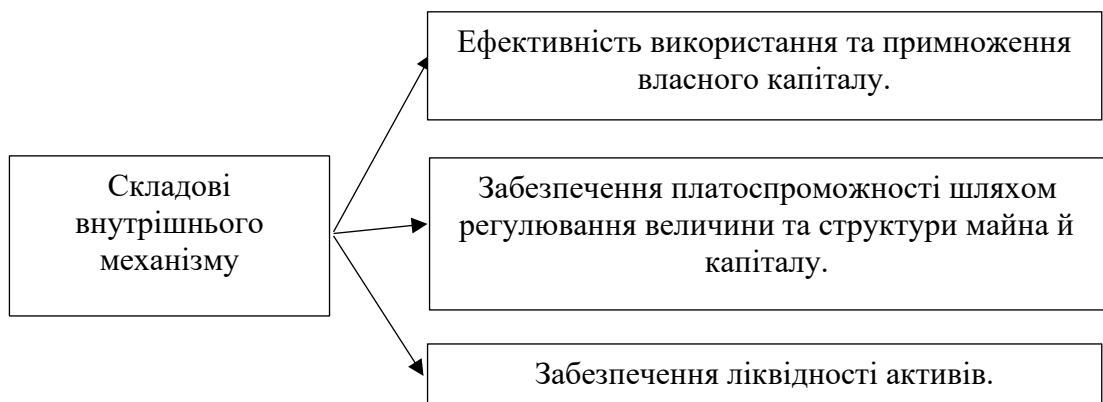

Рисунок 2 – Складові внутрішнього механізму малого бізнесу*

* Примітка: Складено автором на основі джерела [52].

Таблиця 3. Загальні показники фінансового стану малого бізнесу.*

Назва	Формула	Умовні позначення	Економічний зміст
<i>Показники фінансової стійкості</i>			
Коефіцієнт автономії	$K_{авт} = \frac{ВК}{К}$	де, ВК – величина власного капіталу; К – загальна вартість капіталу.	показник характеризує рівень сформованості ресурсів за рахунок власного капіталу
Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{фз} = \frac{К}{ВК}$	де, К – загальна вартість капіталу; ВК – величина власного капіталу.	зростання цього показника в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства
Коефіцієнт фінансової стабільності	$K_{фс} = \frac{ВК}{(Кз + Дз)}$	де, ВК – величина власного капіталу; Кз – короткострокові зобов'язання; Дз – довгострокові зобов'язання.	характеризує величину власного капіталу над залученими
Коефіцієнт маневреності	$K_{м} = \frac{Во}{ВК}$	де, Во - власні оборотні (обігові) кошти; ВК – величина власного капіталу.	визначає ступінь мобільності використання підприємством власних коштів
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$K_{квк} = \frac{Пк}{А}$	де, Пк – сума позикового капіталу; А – сума активів.	характеризує частку власників підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність
<i>Показники ліквідності</i>			
Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{зл} = \frac{ОА}{Пз}$	де, ОА – оборотні активи; Пз – поточні зобов'язання.	визначає, яка сума поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань, і оцінює запас міцності
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{шл} = \frac{ОА - З}{Пз}$	де, ОА – оборотні активи; З – матеріальні запаси; Пз – поточні зобов'язання.	показник характеризує платіжні можливості малого підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами

Продовження додатку Д

Назва	Формула	Умовні позначення	Економічний зміст
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{Гк}{Пз}$	де, Гк – готівкові кошти; Пз – поточні зобов'язання.	показує, яка частина боргів малого підприємства може бути сплачена негайно
<i>Показники платоспроможності</i>			
Коефіцієнт фінансування	$K_{фін} = \frac{ЗК}{ВК}$	де, ЗК – сума залученого капіталу; ВК – власний капітал.	характеризує залежність підприємства від залучених засобів і має бути меншим 1,0
Коефіцієнт фінансового левериджу	$K_{фл} = \frac{ДПК}{ВК}$	де, ДПК – сума довгострокових позичених коштів; ВК – власний капітал.	визначає залежність малого підприємства від довгострокових зобов'язань
Коефіцієнт покриття відсотків за кредити	$K_{пв} = \frac{ЧП}{\text{Сума, \%}}$	де, ЧП – чистий прибуток; Сума, % - сума відсотків за позицію.	показує, у скільки разів зароблені підприємством протягом звітного періоду кошти перевищують суму відсотків за позицію
Коефіцієнт загальної платоспроможності	$K_{плат} = \frac{ОА}{ЗЗ}$	де, ОА – оборотні активи; ЗЗ - загальна сума зобов'язань малого підприємства.	показує, яку частину всіх зобов'язань мале підприємство здатне покрити за рахунок своїх оборотних активів
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	$K_{звоз} = \frac{ЧОК}{ОА}$	де, ЧОК – чистий робочий капітал; ОА – оборотні активи.	показник демонструє, яка частка оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів, а не за рахунок позикових джерел
<i>Показники ділової активності</i>			
Коефіцієнт трансформації	$K_{т} = \frac{ЧД}{Кс}$	де, ЧД – чистий дохід; Кс – середньорічна вартість капіталу.	показує, скільки разів за аналізований період відбувається повний цикл виробництва і обігу
Коефіцієнт адекватності фінансування	$K_{аф} = \frac{ЧД}{ВКс}$	де, ЧД – чистий дохід; ВКс – середньорічна вартість власного капіталу.	показує, наскільки діяльність підприємства забезпечується власним капіталом
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$K_{дз} = \frac{ЧД}{ДЗ}$	де, ЧД – чистий дохід; ДЗ – дебіторська заборгованість.	характеризує розширення або зниження комерційного кредиту, що надає підприємство

Продовження додатку Д

Назва	Формула	Умовні позначення	Економічний зміст
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	$K_{кз} = \frac{ЧД}{КЗ}$	де, ЧД – чистий дохід; КЗ – кредиторська заборгованість.	характеризує розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству
Коефіцієнт оборотності основних засобів	$K_{оз} = \frac{ЧД}{ОЗс}$	де, ЧД – чистий дохід; ОЗс – середньорічна вартість основних засобів.	характеризує ефективність використання основних засобів
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	$K_{мз} = \frac{СвРП}{МЗс}$	де, СвРП – собівартість реалізованої продукції; МЗс – середньорічна вартість матеріальних запасів.	характеризує число оборотів запасів і витрат господарюючого суб'єкта за аналізований період

* Примітка: Складено автором на основі [3, 8, 22, 23, 30, 39]

Таблиця 4. Оцінка ділової активності ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Чистий дохід, тис. грн.	40796,1	26175,0	19451,7	47690,2	33287,9	-14402,3	+28238,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	43201,3	18688,2	25350,2	28432,7	44079,2	+15646,5	+3082,5
Середньорічна сума основних засобів, тис. грн.	2628,5	3462,9	3791,8	3316,1	2876,5	-439,6	-475,7
Середньорічна вартість матеріальних запасів, тис. грн.	8406,1	14941,1	19881,9	20629,7	21616,1	+986,4	+747,8
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн.	2686,1	4111,7	4846,9	5186,2	5840,6	+654,4	+339,3
Середньорічна вартість власного капіталу, тис. грн.	1,0	500,5	500,0	500,0	500,0	0	0
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	16404,1	26917,4	21944,3	26981,2	21819	-5162,2	+5036,9
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	259,6	164,1	432,2	30,1	628,7	+598,6	-402,1
Коефіцієнт трансформації	15,2	6,4	4,0	9,2	5,7	-3,5	+5,2
Коефіцієнт адекватності фінансування	40,8	52,3	38,9	95,4	66,6	-28,8	+56,5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	157,1	159,5	45,0	158,4	52,9	-105,5	+113,4

Продовження додатку Є

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,5	1,0	0,9	1,8	1,5	-0,2	+0,9
Коефіцієнт оборотності основних засобів	15,5	7,6	5,1	14,4	11,6	-2,8	+9,3
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	5,1	1,3	1,3	1,4	2,0	+0,7	+0,1

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, Ї, Й].

Таблиця 5. Оцінка фінансового важеля ТОВ «8Н КЮ ЗЕТ АБСОЛЮТ» за 2020 – 2024 рр.*

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2024/2023	Абсолютне відхилення (+,-) 2023/2022
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	46157,7	27991,2	20565	48084,6	37307,8	-10776,8	+27519,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	43201,3	18688,2	25350,2	28432,7	44079,2	+15646,5	+3082,5
Чистий прибуток, тис. грн.	1434,6	458,1	80,9	624,6	844,4	+219,8	+543,7
Власний капітал, тис. грн.	3403,5	4819,8	4873,9	5498,4	6182,7	+684,3	+624,5
Позиковий капітал, тис. грн.	16404,1	26917,4	21944,3	26981,2	21819	-5162,2	+5036,9
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18	0	0
Рентабельність активів, %	0,035	0,018	0,004	0,013	0,025	+0,012	+0,009
Відсоткова ставка за кредит, %	7	7	7	7	7	0	0
Валова маржа, %	1,07	1,50	0,81	1,69	0,85	-0,84	0,88
Операційний важіль, %	0,0007	0,0033	0,0100	0,0027	0,0010	-0,0017	-0,0073
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82	0	0
Диференціал	-6,965	-6,982	-6,996	-6,987	-6,975	+0,012	+0,009
Плече фінансового важеля, %	4,82	5,58	4,50	4,91	3,53	-1,38	+0,40
Ефект фінансового важеля, %	-27,53	-31,95	-25,82	-28,13	-20,18	+7,95	-2,31

* Примітка: Розраховано на основі [Додатки З, И, І, І, Й].